

DE

1942 - TRIDESET LET - 1972

DELAVSKA ENOTNOST

1. JULIJA 1972 - ŠT. 26 - L. XXIX

SPREJETA POBUDA

Ustavno sodišče SR Slovenije je na pobudo uredništva Delavske enotnosti sklenilo začeti postopek za oceno ustavnosti zakonskih določb, ki omogočajo šolam, da uvajajo šolnino za osnovno izobraževanje odraslih

Ustavno sodišče SR Slovenije nas je obvestilo, da je na svoji seji 22. junija, ki ji je predsedoval Vladimir Krivic, na pobudo uredništva Delavske enotnosti sklenilo začeti postopek za oceno ustanovnosti dveh zakonskih določb. Gre za določbo drugega odstavka 33. člena Zakona o osnovni šoli in določbe 40. člena Zakona o izobraževalnih skupnostih in o financiranju vzgoje in izobraževanja v SR Sloveniji, ki omogočata šolam, da uvajajo šolnino za osnovno izobraževanje odraslih.

V obrazložitvi sklepa o tem, da začne postopek za presojo ustavnosti zadevnih zakonskih določb, Ustavno sodišče SR Slovenije meni, da določbe Ustave SR Slovenije predpostavljajo družbeno financiranje izobraževanja v obsegu, ki je v skladu z materialnimi možnostmi družbe v Sloveniji, pri čemer bo treba odločiti, ali obseg te ustavne obveznosti dopušča, da odrasli za svojo osnovno izobraževanje plačujejo šolnino. Po mnenju Ustavnega sodišča SR Slovenije je tudi dvomljiva ustavnost obrav-

navane zakonske ureditve glede na ustavno načelo o enakih pogojih za izobraževanje in je tudi utemeljeno vprašanje, ali sedanja ureditev ne vsebuje elementa diskriminacije.

V nadaljevanju obrazložitve svojega sklepa pa Ustavno sodišče SR Slovenije tudi ugotavlja, da „takšno vprašanje nadalje zastavlja tudi vsebina nekaterih meddržavnih aktov, nanašajočih se na pravico do izobraževanja, zlasti Mednarodnega pakta o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah, s katerimi so se države članice tudi dogovorile, da mora biti osnovno šolanje obvezno in vsem brezplačno dostopno in da je treba osnovno izobraževanje tistih, ki sploh niso dobili ali niso dobili popolne osnovne izobrazbe, vzpodbujati ali ga čimbolj okrepiti (13. člen točki 2a in 2d pakta).

SAMOUPRAVA DANES IN JUTRI

Praznik samoupravljalcev Jugoslavije • Prvič zbor predsednikov delavskih svetov slovenskih podjetij

Prvič v dosednji zgodovini samoupravljanja so se na pobudo Zveze sindikatov Slovenije ob 27. juniju - dnevu samoupravljalcev Jugoslavije - v veliki sejni dvorani Skupščine SRS zbrali predsedniki delavskih svetov iz več kot 300 večjih delovnih organizacij v naši republiki. Z njimi je v skupščino vstopil del „parlamenta v senci“. Vanjo je prišel del tistih ljudi, ki nosijo polno breme skrbi in odgovornosti za uspeh in razvoj svojih delovnih organizacij, za obstoj in napredek vsak svojega

dela družbene skupnosti, pa doslej - ker družbena samouprava upravlja in odloča v imenu delavske samouprave - niso imeli možnosti izmenjave mišljenj, nismo jim dali možnosti dogovora, nismo jih pustili spregovoriti, nismo jim dovolili, da bi se izklopali iz anonimnosti.

Tako kot je zdaj del „parlamenta v senci“ prodril v slovensko skupščino, bodo jutri, po jutrišnjem njegovih deli in delčki prišli v občinske in mestne skupščine, tudi v zvezno skupščino. Na

vseh teh mestih bi in bodo imeli veliko povedati naši družbi. Drži, da prvi zbor predsednikov delavskih svetov večjih slovenskih podjetij še ni izkoristil te priložnosti v celoti; še vedno je bolj predstavljal politično manifestacijo kot pa dogovor o razreševanju skupnih problemov, načrtovanju skupnih rešitev in uveljavljanju skupne akcije. Konec koncev bi tudi preveč pričakovali, če bi menili, da se bo vse to zgodilo že prvič. Toda začetek je tu, sledila (Nadaljevanje na 4. strani)

V OKVIRU

OB DNEVU RUDARJEV

Pred leti sem šel v idrijsko jamo in pri jašku se je igralo dekletce; vprašala me je, kam grem, in povedal sem ji, pa je rekla, da je tudi njen ata tam zdolaj in da bo prišel domov ob dveh. Se zdaj, ko pišem te vrstice, mislim nanjo. Tretjega julija knapi ne bodo šli v jame. Na proslavah in shodih, na slavnostnih zborovanjih in srečanjih

DAN BORCA - 4. julij

Foto: Saša Ficker

UPRAVNI ODBOR REPUBLIŠKE GOSPODARSKE ZBORNICE O PROBLEMATIKI RAZŠIRJENE REPRODUKCIJE V GOSPODARSTVU

Odločilna bitka s časom

Minuli ponedeljek je upravni odbor asociacije slovenskega gospodarstva na svoji seji v Ljubljani vnovič opozoril na usodno nevarnost, ki preti gospodarstvu naše republike, če ne bomo pravočasno uresničili programa razširjene reprodukcije v elektro gospodarstvu. Iskranje ustreznih možnosti za financiranje osnovnih elektroenergetskih virov je v tem trenutku naloga, ki bi se je morali v Sloveniji enako zavestno in prizadevno lotiti vsi odgovorni družbenopolitični in gospodarski dejavniki.

Program razširjene reprodukcije slovenskega elektro gospodarstva, v čigar okvirih so predvidene gradnje nekaterih najpomembnejših povojnih energetskega objekta (Te Šoštanj 4, NE Krško, HE Kobarid in CE Pohorje), bi morali po načrtovanih projektih v celoti izpolniti v predvidenem roku. Ze dosedanje odlaganje je prisililo sestavljavce programov, da so določili za izgradnjo objektov najkrajše možne roke, s

čimer bi „pet minut pred dvanajsto“ morda še preprečili kritično pomanjkanje električne energije. Načrtovalci razvojnih tokov našega elektro gospodarstva nam ne obejajo dobrih časov: že leta 1975 bo znašal primanjkljaj električne energije v Sloveniji okroglih 800 milijonov kilovatnih ur, dve leti pozneje pa bi se dvignil že na srljivi 2 milijardi kWh! Če torej v bližnji prihodnosti ne bi povsem izpolnili programa razširjene reprodukcije, bi na vsej črti ohromili naše gospodarske tokove. Primanjkljaj električne energije bi docela zavrli tudi dolgoročno načrtovanje slovenskega gospodarstva, kot je na zadnji seji UO GZS dovolj prepričljivo sklenil zbornično „razmišljanje“ o tem sila hudem problemu našega gospodarstva Leopold Krese.

PROGRAM IZGRADNJE ELEKTROENERGETSKIH OBJEKTOV Sredi marca so predstavniki vseh slovenskih elektrogospodarskih

podjetij sprejeli predlog o izgradnji elektroenergetskih objektov, ki predstavlja temelj načrtovane razširjene reprodukcije našega elektro gospodarstva. Na tem sestanku so se člani poslovnega združenja energetike SR Slovenije odločili, da bodo pristojnim družbenopolitičnim in gospodarskim dejavnikom v republiki posredovali program z najkrajšo „časovno izvedbo“. Združenje vztraja na zahtevi, da čimprej pričnemo z izgradnjo TE Šoštanj 4 (predviden začetek obratovanja v tretjem četrtletju 1976), NE Krško (obratovati naj bi začela 1. januarja 1978), HE Kobarid (začetek obratovanja je predviden jeseni 1975) in CE Pohorje (elektrarna naj bi začela z obratovanjem v začetku 1977. (Nadaljevanje na 8. strani)

bodo obudili spomine na minula leta in se pogovarjali o delu v prihodnje. Spomnili se bodo časov, ko je gosposka tenko rezala knapovski kruh in ko je rudar pred vsakim odhodom na šiht oblekel mrtvaško srajco. Kronist pripoveduje, da je ob koncu junija 1934 trboveljska premogokopna družba znižala knapovske plače, starejše rudarje pa premestila na slabše plačana delovna mesta. Tretjega julija so rudarji ostali v jami in napovedali gladovno stavko. Tri dni in tri noči so vzdržali in ko je uprava preklicala poprejšnje odločitve, so prišli iz rovov. (Nadaljevanje na 3. strani)

pravi naslov za denarne zadeve
ljubljska banka
 vreme ni zanesljivo
 zanesljiv je

 Mercator 461 PRODAJALN

FOTO KRONIKA ● FOTO KRONIKA ● FOTO KRONIKA

Samoupravljanje v kolektivih prometa in zvez se ves čas razvija v svojstvenih razmerah, saj večina delavcev, zaposlenih v tej panogi, dela v tako imenovanih velikih sistemih, razen tega pa v dejavnostih (pošta, železnica, cestno gospodarstvo), ki so nekaj veljale za javno službo. Zaradi teh posebnosti se samoupravljalci v kolektivih prometa in zvez srečujejo z mnogimi težavami in problemi, ki kolektivom ostalih panog niso znani in kar terja povečane in dodatne napore, da bi jih premagali ter tako preprečili, da samoupravljanje ne bi stagniralo ali da bi se kolo razvoja celo obrnilo nazaj. Upošteva se vsa ta in še druga dejstva je predsedstvo RO sindikata delavcev v prometu in zvezah Slovenije sklenilo, da bo vsako leto 27. junija, ob dnevu samoupravljalcev Jugoslavije, s spominskimi priznanji nagradilo tiste prometne delavce, ki se še posebej zavzemajo za razvoj samoupravljanja in humane odnose v kolektivih prometa in zvez. Letošnja priznanja z zlato značko so prejeli: Alojz PUŠNIK in Franc HUMAR (Nova Gorica), Ignac GOLC (Ptuj), Franc KRIVEC (Maribor), Andrej VERBIC, Franc KRNEL in Miran TURK (Koper), Juraj KUNEK in Anton CEHOVIN (Postojna), inž. Miroslav PRUNK (Ilirska Bistrica), Andrej GERENCER in Jože NOVAK (Murska Sobota), Viktor NAHTIGAL (Jesenice), Zvone HRIBAR, Janez KRALJ, Stanko DOLENC, Silvo TOMC, Daniel RINC, Vlado ZLOBKO, Lojze PAJK, Maks GALE in Vlado PAVŠEK (Ljubljana). Priznanja s srebrno značko pa so prejeli Stane PREDOVNIK (Ptuj), Franjo KLAVŽ (Maribor), Pavel VRHOVNIK (Piran), Marjan BREGAR, Janez OBLAK in Janez GOLOB (Ljubljana). Na sliki: predsednik RO sindikata delavcev v prometu in zvezah Slovenije čestita in izroča priznanja Marjanu Bregarju iz Ljubljane.

Foto služba: DE

DO KOD S TOZD?

Minuli ponedeljek, 26. junija, so se na pobudo republiškega odbora Sindikata delavcev industrije in rudarstva Slovenije sestali predsedniki sindikalnih organizacij gozdno-gospodarskih podjetij in razpravljali o prizadevanjih za uveljavitev ustavnih dopolnil v njihovih delovnih organizacijah.

V sredo, 28. junija, pa se je sestel na prvo redno sejo svet za kemično industrijo, industrijo nekovin in industrijo gume republiškega odbora Sindikata delavcev industrije in rudarstva. Na seji so potrdili kratkoročni program dela sveta in ocenili nedavno analizo izvajanja samoupravnih sporazumov ter dozdajšnje delo za ustanovitev temeljnih organizacij združene dela.

Poročila z obeh sej bomo objavili v prihodnji številki Delavske enotnosti.

PLENUM MESTNEGA ODBORA SINDIKATA DELAVCEV V PROMETU IN ZVEZAH LJUBLJANA O URESNIČEVANJU USTAVNIH DOPOLNIL

Le »majni« še čakajo

V velikih in srednjih delovnih organizacijah prometa in zvez v Ljubljani so se z vso resnostjo lotili uresničevanja ustavnih dopolnil, le v »majnih« podjetjih še čakajo na zglede in pomoč od drugod ● V javne razprave, žal, še ni vključen širši krog delavcev

Značilnost delovnih organizacij prometa in zvez v Ljubljani je, da zvečine gre za velike tehnološke in gospodarske sisteme in da zaradi tega tudi uresničevanje ustavnih dopolnil pomeni izredno odgovorno ekonomsko, politično in samoupravno nalogo. Prometne organizacije v Ljubljani, zlasti še železnica in PTT, so namreč le del velikega sistema, v katerem je — glede na uveljavljanje ustavnih dopolnil — pomemben predvsem odgovor na vprašanje, kako doseči pravilno razdelitev pravic, odločanja in odgovornosti, kako oblikovati različne ravni odločanja, ki pa so med seboj povezane, da bo tudi s tem poudarjena tako integriranost in celovitost sistema kakor tudi zagotovljene samoupravne pravice delavcev.

Ko je plenum mestnega odbora sindikata delavcev v prometu in zvezah v Ljubljani na zadnji seji v najvažnejši točki dnevnega reda razpravljal o uresničevanju ustavnih dopolnil, je ugotovil, da so se delovne

organizacije, ki pripadajo tej panogi gospodarjenja, zaradi že navedenih dejstev lotile uresničevanja ustavnih dopolnil predvidno in z dokajšnjo mero odgovornosti. Razen tega so v začetnem obdobju čakale na navodila in pomoč od zunaj. Po seminarjih za predsednike osnovnih organizacij sindikata, člane delavskih svetov in vodilne delavce podjetij, na katerih so razčistili osnovne pojme glede položaja temeljnih organizacij združenega dela, pa so se po vseh kolektivih resno lotili dela. Lahko bi rekli, da je — razen v »majnih« podjetjih, ki pa jih ni veliko — minilo obdobje čakanja, da so se v programsko in terminsko dogovorjeno akcijo za uresničevanje ustavnih dopolnil vključile družbeno-politične organizacije in samoupravni organi ter da tudi strokovne službe ne stojijo na strani. Taka usmerjenost in aktivnost je seveda vredna pohvale. Vselej pa je bo tudi dejansko deležna, če bo za javno razpravo v kolektivih, ki se, žal,

na večer pred dnevom samoupravljalcev — 27. junijem — je bilo v domu sindikatov slovenskega sveta zveze sindikatov Ljubljana za izjemne dosežke pri razvijanju in krepitvi samoupravljanja. Med številnimi go-

Dr. MAJDA STROBL, JANEZ ŠINKOVEC, LOJZE CEPUŠ, STANE UHAN in RAJKO ZUPANČIČ

sti so bili tudi: Tone KROPUŠEK — predsednik RS ZSS, Živko PREGEL — predsednik slovenske mladine, in ing. Miha KOŠAK — predsednik skupščine mesta Ljubljane. Ob tej priložnosti je Rudi BREGAR, predsednik ljubljanskih sindikatov v uvodnih besedah med drugim dejal:

V dobrih dveh desetletjih je delavski razred Jugoslavije napravil ogromen premik v procesu uresničevanja svojega zgodovinskega poslanstva — osvoboditve dela. Vsi vemo, da ta naša pot doslej ni bila lahka. Posebej še zato, ker je neizhojena, saj smo še vedno edina dežela na svetu, ki dosledno, pa čeprav korakoma in s krčenjem mnogih ovir uveljavlja veliko idejo o samoupravljanju delavcev. Toda to je bila sočasno izredno pomembna šola delavcev-samoupravljalcev. Ogromno se jih je že prebilo skozi zahtevno in trdo samoupravljalško prakso, kjer je treba odgovorno odločati o temeljnih vprašanjih današnjega in jutrišnjega dne. Povsem upravičeno lahko rečemo, da delavci odgovorno in smotno samoupravno odločajo, posebej še tedaj, če imajo na voljo strokovna gradiva za posledice takšne ali drugačne

odločitve. Pri nas ne poznam primera, da bi delavci izglasovali investicijo, ki bi proizvajala izgubo.

Zatem je predsednik žirije Mestnega sveta zveze sindikatov Ljubljane za podelitev priznanj — Mitja ŠVAB, razglasil letošnje nagrajence.

Nagrado za izjemne dosežke v znanstveno-raziskovalni dejavnosti na področju samoupravljanja je dobila dr. Majda STROBL — dekan pravne fakultete v Ljubljani. Nagrado za dosežke pri razvoju avtonomnega sistema v organizacijah združene dela in samoupravnih skupnosti je dobil diplomirani pravnik Janez ŠINKOVEC, samostojni svetovalec Ustavnega sodišča SRS. Nagrade za dosežke pri neposrednem uresničevanju samoupravljanja v delovnih kolektivih so prejeli: Lojze CEPUŠ — vodja centra za izobraževanje, Stane UHAN — analitik, in Rajko ZUPANČIČ, direktor splošne službe, vsi iz podjetja GRADIS Ljubljana. Njihova zasluga je, da se je z razvojem samoupravnega sistema družbene ureditve v podjetju GRADIS nenehno razvijala tudi organizacija samoupravljanja.

naklonjeno, uresničena pa, kot vemo, ni bila, ker so pristojni organi računali, da bo šlo tudi brez javnega posojila. Kakor pa zdaj kaže, povečani in novi namenski viri financiranja cest vseeno ne bodo tolikšni, da bi z njimi sanirali že kar nevzdržno stanje cest v naši republici, da bomo skratka morali poiskati dopolnilna premostitvena sredstva. Razpis javnega posojila za rekonstrukcijo cestnega omrežja torej spet postaja aktualen, saj bi tako posojilo dejansko pomenilo element take premostitve.

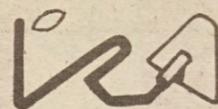
O temi: „Za ali proti javnemu posojilu“ je na zdanih seji razpravljalo tudi predsedstvo RO sindikata delavcev v prometu in zvezah Slovenije. Upošteva se gradivo, ki so ga o tej zadevi pripravile strokovne službe Skupnosti za ceste SRS, je predsedstvo menilo, da pobudi o razpisu javnega posojila v načelu velja pritrditi, vendar pa je treba še marsikaj proučiti, preden bi jo lahko tudi podprli. V teh proučevanjih in razprava bi se po mnenju predsedstva najprej morali sporazumeti o tem, za kaj vse naj bi porabili na ta način zbrana sredstva. Predsedstvo tudi zahteva, naj bi pred odločitvijo o razpisu posojila dosegli, da bi za modernizacijo cestnega omrežja dejansko porabili najprej tista sredstva, ki se že zdaj zbirajo na razne načine, še vedno pa porabljajo nenamensko. Tretjič pa bi po mnenju predsedstva RO sindikata delavcev v prometu in zvezah slovenski sindikati kot celota in z vseh zornih kotov morali preценiti, ali tak način zbiranja sredstev, ki bi jih praviloma morali zbirati v proračunu in drugih namenskih virih po redni poti, ustrezajo širšim interesom slovenskega delavskega razreda. Ugoden odziv na razpis posojila namreč lahko pričakujemo le v primeru, če se bo pretežna večina naših ljudi strinjala s predvidenim programom in tempom modernizacije slovenskega cestnega omrežja.

Ko bodo znani odgovori na ta vprašanja in če bo javno mnenje zavestno naklonjeno ideji o razpisu posojila, sindikat delavcev v prometu in zvezah Slovenije nikakor ne bo med tistimi, ki bi nasprotovali temu, da bi dejansko razpisali javno posojilo za rekonstrukcijo cestnega omrežja v SR Sloveniji.

RO SINDIKATA DELAVCEV V PROMETU IN ZVEZAH SLOVENIJE O SAMOUPRAVNEM SPORAZUMEVANJU V PTT KOLEKTIVIH

Najprej v osnovnih organizacijah

Zaradi raznih vzrokov je bil samoupravni sporazum o delitvi dohodka in osebnih dohodkov v slovenskih PTT kolektivih samo pogojno verificiran. Strokovna komisija za pripravo tega sporazuma je zdaj že izdelala zahtevane popravke in jih predložila v potrditev RO sindikata delavcev v prometu in zvezah Slovenije. Predsedstvo tega sindikata je na svoji zadnji seji v ponedeljek sicer razpravljalo o gradivu, kakršnega je predložila omenjena komisija, ni pa zavzelo nobenega stališča. Čeprav je namreč pohvalno ocenilo napore in delo komisije za pripravo samoupravnega sporazuma o delitvi dohodka in osebnih dohodkov v slovenskih PTT kolektivih, je vseeno menilo, da ne more in ne sme zavzeti lastnega stališča, preden o predlogih in mnenjih komisije ne pove svoje mišljenje konferenca sindikata ZP PTT Ljubljana in preden niso znana stališča oziroma pripombe strokovnih služb ZP PTT Ljubljana in strokovnih služb RS ZSS.

KOMUNALNO PODJETJE VIČ

ČESTITA VSEM POSLOVNIM PARTNERJEM ZA DAN BORCA — 4. JULIJ TER JIM ŽELI ŠE VELIKO POSLOVNIH USPEHOV

BOMO RAZPISALI JAVNO POSOJILO

KO BO VSE JASNO, SINDIKATI NE BODO PROTI

Pred leti, ob znanih cestnih aferi, so v slovenski javnosti prvič vznikale ideje, da bi razpisali javno posojilo in z zbranimi sredstvi načrtno modernizirali in rekonstruirali cestno omrežje v Sloveniji. Javno mnenje je bilo tej zamisli takrat

NAROČILNICA ZA NOVE NAROČNIKE

Naročam Delavsko enotnost

Ime in priimek: .....

Točen naslov: .....

Naročnino za 12 mesecev v znesku 26.— din bom poravnal na tekoči račun ČZP Delavska enotnost, Dalmatinova 4, št. NB 501-1-991.

Valorizirati najnižje kalkulativne osebne dohodke

Oceni dosedanjih rezultatov in razpravi o nadaljnjih nalogah na področju družbenega dogovarjanja in samoupravnega sporazumevanja o delitvi dohodka in osebnih dohodkov so na V. plenarnem zasedanju republiškega odbora Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije posvetili največ pozornosti. V ta namen je bila pred člani plenuma razgrnjena vsa pestra problematika ne le s področja družbenih dejavnosti, marveč tudi gospodarstva obnem z oceno o gospodarskih razmerah.

V uvodu k razpravi je podpredsednik SLAVKO GRČAR DEJAL, da smo letos po zaslugi družbenega dogovarjanja in samoupravnega sporazumevanja prvič v celoti zavrgli slabo proračunsko računico, ki je družbene dejavnosti neenako obravnavala. Načelo o 95 % realizaciji vseh samoupravnih sporazumov je tako v občini kot v republiki bilo skoraj v celoti realizirano. Ne glede na še obstoječe razlike med regijami, panogami in poklici so bili leži samoupravni sporazumi realizirani v višini od 93 % do 95 %, to pa je najvišja stopnja usklajenosti v družbenih dejavnostih, ki je bila dosežena v zadnjih desetih letih. Po-

membno je to, da je merila iz samoupravnih sporazumov ohranila večina podpisnic, kar omogoča večjo usklajenost osebnih dohodkov, pa vendar daje delovnim organizacijam še vedno dovolj možnosti za stimulatивно notranjo delitev. Grčar je dejal, da, žal, o taki usklajenosti v gospodarstvu še ne moremo govoriti. Med gospodarstvom in družbenimi dejavnostmi pa tudi še niso usklajena merila za vrednotenje nadporečnih delovnih pogojev, in seveda tudi še ne o vrednotenju dela zlasti nekaterih intelektualnih poklicev, saj gospodarstvo marsikje na račun večje mase za osebne dohodke lahko danes še preplačuje ekonomiste, inženirje, pravnike itd. To povzroča veliko fluktuacijo, ki je za družbene dejavnosti zelo boleča. Na ta problem sindikati družbenih dejavnosti že nekaj časa opozarjajo in se zavzemajo za enotno nomenklaturu značilnih skupin delovnih mest, enotno za gospodarstvo in družbene službe.

V zvezi z usklajevanjem zakonodaje z ustavnimi amandmaji pa bo najpomembnejše zagotoviti, da se bo poslej odločalo v interesnih skupnostih, skupaj s podpisnicami samoupravnih sporazumov. Grčar je opozoril, da nekateri organi v republiki še vztrajno vsiljujejo tezo o tem, da osebni dohodki v družbenih dejavnostih morajo izhajati iz doseženih povprečnih osebnih dohodkov gospodarstva v minulem letu, torej zagotavljajo enoletno zaostajanje osebnih dohodkov v družbenih dejavnostih. To tezo je treba seveda odločno zavračati, ker ni v skladu z družbenim dogovarjanjem o vrednotenju dela in obsegu dela.

O čem govore dosedanje možne primerjave? V letu 1971 so družbene dejavnosti sicer res za 0,9 % bolje realizirale samoupravne sporazume. V letošnjih prvih štirih mesecih pa za gospodarstvom zaostajajo za 3,1 %, kar pa je očitno posledica še ne dokončno realiziranih pogodb za leto 1972. Po ocenah je možno predvidevati, da bodo samoupravni sporazumi družbenih dejavnosti letos vendarle realizirani nekaj nad 95 %. Za nekatere dejavnosti, ki pa so v prvih 4 mesecih presegle 100 % realizacijo sporazumov, bo treba ugotoviti, ali gre za učinek sezonskega dela ali za druge vplive. Stališče o tem, da takega presenjavanja letos ne smemo dopustiti, je že prodrlo v slovensko javnost in to je tudi stališče RS ZS Slovenije in tudi RO Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije.

Sledi še nekaj ugotovitev. Zaposleni še vedno niso dovolj sezna-

njeni s samoupravnimi sporazumi. Le-te bo treba še izpopolniti, seveda pa je hkrati treba vztrajati, da se spoštujejo norme teh sporazumov. Sindikati so za zakonitost samoupravnih sporazumov politično odgovorni in občutljivi morajo biti za vsakršno kršitev dogovorjenih norm. Vzemirja podatek, da še vedno 40 % delovnih organizacij družbenih dejavnosti ni uskladilo svojih pravilnikov s samoupravnimi sporazumi. Med šolniki se slišijo pritožbe o rušenju nekaterih dogovorjenih razmerij med osebnimi dohodki. Bolničarji pa pripovedujejo, da jim odtegujejo del osebne dohodka zaradi manjkajoče izobrazbe, čeprav po sporazumu tega ne bi smeli.

KAJ SO SKLENILI, ZA KAJ SE ZAVZEMAJO

Po zelo obsejni razpravi je plenum sprejel nekaj zelo konkretnih sklepov. Pridružujejo se oceni, ki jo je v tej zvezi podal republiški svet ZS Slovenije, ker ustreza tudi interesom njihovega članstva. Kljub temu, da v letu 1972 ni predvidena valorizacija meril iz družbenih dogovorov, pa bodo predlagali podpisnikom družbenih dogovorov, naj bi povzeli najnižje kalkulativne osebne dohodke vsaj za toliko, kolikor so se dvignili življenjski stroški. S tem bi se postavljena razmerja sicer nekoliko porušila, toda kategorije nekvalificiranih delavcev so ta čas najbolj ogrožene. Poleg tega bodo pristojni komisiji predlagali, naj bi dosedanja dva družbena dogovora združila v enega enotnega, ki bi vseboval tudi nekaj specifičnih določil za družbene dejavnosti, saj je ta dogovor v svoji funkciji zelo omejen.

Poleg teh vsekakor poglavitnih predlogov so se tudi dogovorili, da bodo opozorili skupno komisijo za družbeni dogovor in SDK, da bi zbirali poslej podatke o osebnih dohodkih ločeno za normalen obseg dela in skupne osebne dohodke, kajti sedanja metodologija zbiranja podatkov je neenotna in pači sliko. Socialno-zdravstveni zbor pa bodo zainteresirali za to, da bi razpravljali o strokovnih normativih in sistemu storitev v zdravstvu. Predlagajo tudi, da bi sklenili družbeni dogovor, ki bi vključeval strokovne normative o vrednotenju dela v zdravstvu. Skupni komisiji za družbeni dogovor pa bodo tudi predlagali, da se sooči s problemom zveznega limitiranja cen v zdravstvu, ker onemogoča enakopravno spoštovanje družbenega dogovora in samoupravnih sporazumov. Opozorili so tudi, da bi morali izdelati sistem sankcij za kršenje norm samoupravnih sporazumov.

Na plenumu je bilo nekaj kritike izrečene na račun predsedstva, ki je dajalo soglasje k sporazumom, češ da so v njih stvari, ki povzročajo nerazpoloženo, npr. da je delo veterinarja bolj ovrednoteno kot zdravnika. Res je, da je lahko tudi kaj „ušlo“, saj je bila večina od 34 sporazumov pripravljena precej kasno. Dogovarjanje pa je proces in zato se bodo slabosti lahko odpravile, saj so zdaj tudi bolj očitne kot ob samem začetku sporazumevanja. Plenum je sklenil predlagati republiškem svetu ZSS, da bi skupno s strokovnimi sindikati ustanovil strokovno službo, ki bi redno spremljala problematiko samoupravnega sporazumevanja.

SONJA GAŠPERŠIČ

OB DNEVU RUDARJEV

(Nadaljevanje s 1. strani)

Težak je bil takrat rudarski šiht. Iz tega spoznanja se je porodil upor in vzklila je ideja o delavski oblasti in akcija zanj.

Zdaj je knapovsko delo lažje in varnejše, saj so rudarji nakupili in uredili številne sodobne odkopne in varnostne naprave ter organizirali službe, ki skrbijo za varstvo pri delu.

Jama pa je še vedno takšna, kot je bila – zahrbtna in zlohotna, in delo v njej je kljub vsemu prizadevanju še vedno premalo družbeno ovrednoteno. Zato je sindikat industrije in rudarstva začel akcijo za izboljšanje delovnih in življenjskih pogojev rudarjev, ki jo je podprla tudi Delavska enotnost. Idrijski kopač Peter Pavšič je pred dnevi dejal: „Rudar je zdaj, če upoštevamo težavne razmere, v katerih dela, slabše plačan, kot pa delavec v predelovalni industriji.“

Jože Pavše iz topilnice

mežiškega rudnika pa je to misel potrdil: „To delo je naš kruh. Upamole, da bo skupnost znala pravilno ovrednotiti naše delo. Zdaj je tako, da delaš in garaš, potlej pa ti nekdo reče, da zaradi sprememb cen ali gospodarskih instrumentov, zato ker kupci niso plačali, kar so kupili, ne moreš dobiti tistega, kar si pošteno zaslužil.“

Slovenski rudniki so nizko akumulativni. Marsikaj so dali družbi, z njihovim denarjem smo zgradili številne tovarne, in čas je že, da se družba spomni nanje in jim zagotovi normalne pogoje za delo; potlej bi knapi uredili plače tako, da ne bi več z lučjo iskali novih delavcev.

Dekletca izpred idrijskega jaška nisem nikoli več videl. Zdaj je sicer že dekleta in najbrž ne čaka več očeta pri vhodu v jamo; upam pa, da tistega ponosa, s katerim mi je pripovedovala, da je njen ata rudar, ni pozabila.

JANEZ VOLJČ

STIKI S TUJINO

Minulo nedeljo se je vrnila z obiska pri sindikatu luških delavcev Italije medrepubliška delegacija sindikata delavcev v prometu in zvezah Jugoslavije. Delegacijo so sestavljali: Andrej Grahor – predsednik RO sindikata delavcev v prometu in zvezah Slovenije (vodja delegacije), ter Franc Krnel in Luke Koper, Franc Magaš iz Luke Rijeka, Pero Musulin iz Luke Ploče in Luka Petranović iz Luke Bar.

Delegacija je imela v Rimu večurne razgovore s sekretariatom sindikata luških delavcev Italije, nato pa je obiskala Luko Napoli, Luko Genova in Luko Livorno. V vseh lukah je imela razgovore s predstavniki sindikata luških delavcev, kakor tudi s predstavniki kompanije luških delavcev. Kompanija luških delavcev je organizacija, katere vodstvo volijo delavci in ki skrbi za delovni razpored in organizacijo dela ter ima monopol nad luškimi operacijami, to je posebnost, ki so si jo izborili luški delavci Italije. V Genovi se je naša delegacija pogovarjala tudi z državnimi organi, ki vodijo to luko.

V soboto, 24. t. m. je bil v Latkovi vasi I. zbor samoupravljalcev občine Zalec. Na zboru je govoril predsednik komisije za samoupravljanje pri republiškem svetu Zveze sindikatov Slovenije MITJA ŠVAB. Še posebej je poudaril, da se morajo delavci boriti za to, da ustavna dopolnila in samoupravni dogovori ne bodo ostali le napisani na papirju. Prav tako je poudaril, da so prav delavci tisti, ki so poklicani, da pri ustanavljanju temeljnih organizacij združenega dela ne bo šlo le za spremembo imena, ampak da bodo izpolnjeni dejanski vsi pogoji pri ustanovitvi TOZD. „Prav delavci so tisti, ki morajo držati injekcijsko iglo pri stabilizacijskem zdravljenju našega gospodarstva,“ je končal Mitja Švab. Na zboru je predsednik občinskega sindikalnega sveta VENO SATLER razdelil 17 priznanj tistim delavcem v občini, ki so s svojim političnim delom pripomogli pri uvajanju samoupravljanja v žalskih podjetjih. Ob koncu zboru je predsednik občinske skupščine JOŽKO ROZMAN slovesno odprl nov obrat gradbenega podjetja „Gradnje“ za izdelavo dimnih cevi po sistemu „Schedl“. Ta obrat so zgradili v glavnem z lastnimi sredstvi (3 milijone) in le s 500.000 dinarji kredita. Poudariti je treba, da so delavci „Gradnje“ zgradili obrat v veliki meri z udarniškim delom ob sobotah in nedeljah, ter s tem veliko doprinesli k sanaciji podjetja in v končni fazi s svojim delom dodali kamenček k stabilizaciji našega gospodarstva.

Med sedemnajstimi delavci, ki so dobili priznanja na zboru v Latkovi vasi, je tudi KRISTA POSEDEL – Krista Poseedel je že 29 let zaposlena v tovarni nogavic v Polzeli. Priznanje občinskega sindikalnega sveta je dobila za politično delo v delavskem svetu in v sindikalni organizaciji. „Vedno sem imela kako funkcijo. Bila sem v delavskem svetu ali pa predsednik sindikata v podjetju. Sedaj sem član občinskega sindikalnega sveta v Zalcu.“ Tako je na kratko in brez samohvale povedala pletilja vzorcev iz Polzele. Krista dela v novem oddelku, ki so ga ustanovili za to, da preskušajo nove stroje in pripravljajo uvajanje novih vzorcev.

MILAN GOVEKAR

PLENUM PTUJSKIH SINDIKATOV O GOSPODARJENJU V OBČINI

»Drugi« so na potezi

Plenum ptujskih sindikatov je v najvažnejši točki dnevnega reda svoje zadnje seje, bila je v torko popoldne, razpravljala o rezultatih gospodarjenja v občini v minulem letu in v prvih štirih mesecih letošnjega leta. Upošteva pogoje gospodarjenja v tem času so doseženi rezultati ne le ugodni, ampak tudi spodbudni. Čeprav namreč primanjkuje obratnih sredstev in sposobnih kadrov na vseh koncih in krajih, čeprav proizvajalci ptujске občine delajo z ekonomsko in tehnično izrabljenimi napravami, v minulem poslovnem letu nobena delovna organizacija ni poslovala z izgubo, obnem pa se proizvodnja in poslovna ekspanzija minulega leta prenaša tudi v letošnje leto. Če se nelikvidnost in oskrba z reprodukcijskimi materiali v primerjavi s sedanjim stanjem v naslednjih mesecih ne bosta poslabšali, so povsem realna pričakovanja, da bo ptujsko gospodarstvo v doseglih in stopnji rasti letos presseglo republiško povprečje. To

pa bi, z drugimi besedami povedano, pomenilo enega prvih resnejših korakov iz zaostalosti in nerazvitosti.

Svojevredna odlika ptujskih sindikatov pa je, da se nikoli ne zadovoljujejo z enostranskimi resnicami, čeprav podprtimi z bilančnimi, statističnimi in drugimi dokazili. Zato so tudi tokrat razpravo o gospodarjenju v minulem letu speljali nekaj korakov dlje in se vprašali: čeprav so bili, upoštevaje pogoje gospodarjenja, doseženi dobri rezultati, zakaj ti rezultati niso bili še boljši. Kakšna je pri tem naša „krivda“ in „odgovornost“?

Tako usmerjena razprava pa je razkrila dvoje:

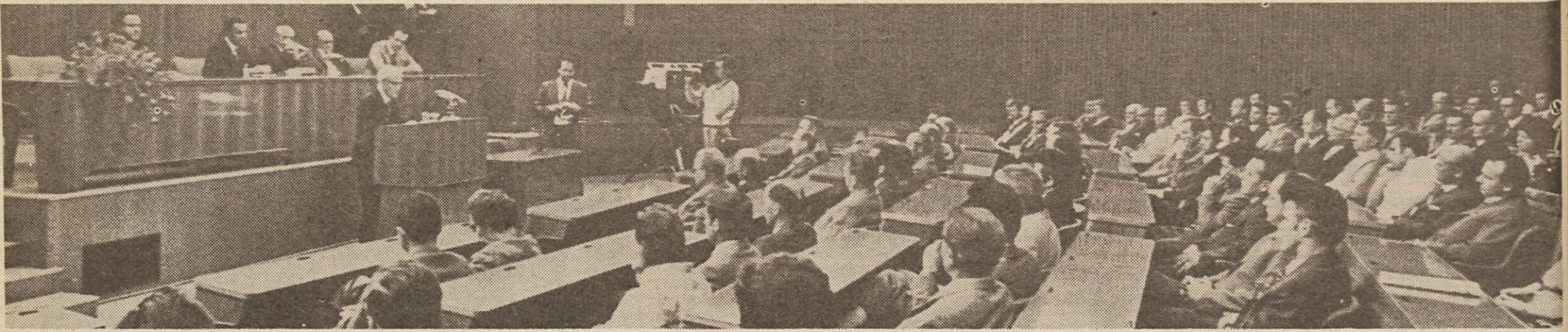
Ptujsko gospodarstvo še ni našlo tesnejše skupne povezave glede skupnih vlaganj, poslovnega sodelovanja, organizacija skupnih služb. V občini kot celoti še vedno niso „našli“ sicer razpoložljivih domačin virov za nadaljnji razvoj gospodarstva. Zato, ker ni bilo pravočasno

poskrbljeno za primerne in privlačne razvojne programe, še ni bil dosežen večji priliv sredstev iz drugih območij. Zaradi tega občina tudi ni bila deležna pomoči sklada za razvoj manj razvitih območij. Glede na veljavno zakonodajo zdaj kaže, da je zamujen tudi ta vlak, to pa predvsem po lastni krivdi. In končno: tudi za ptujsko občino je značilno, da kadrovska politika še vedno namenja premalo pozornosti. Brez pomoči novih in sposobnih kadrov pa prav gotovo ne bodo mogli osvojiti sodobnejše proizvodnje, ki je bolj rentabilna in konkurenčna, pa čeprav bi imeli glede tega v vseh panogah gospodarjenja še zlasti pa v kmetijstvu precejšnje možnosti.

Vse to in še marsikaj drugega so ptujski sindikati ugotovili že velikokrat. Bili so in ostajajo pobudniki številnih razprav, katerih namen je pospešitev razreševanja navedenih in še drugih problemov. Vendar v teh prizadevanjih še vedno ostajajo osamljeni. Tam, kjer bi morali

poprijeti drugi – delovne organizacije, občinska skupščina, ostale družbenopolitične organizacije v občini – se vse skupaj zatakne. Tako mineva čas, problemi pa se kopčijo, pa čeprav računski podatki za zdaj še govorijo drugače.

Ob takih ugotovitvah pa se velja vprašati: ali naj sindikati vsakega direktorja, vsak delavski svet, sleherno drugo odgovorno osebo toliko časa čakajo za rokav, da bo zaradi ljubevga miru le prišlo do oblikovanja premišljenih razvojnih programov, načrtne kadrovske politike, konkretnih razprav o povezoivanju in dejanskih združevanju sil in sredstev, ali pa bi končno bil čas, da resno poprimejo, vsak na svojem področju, tudi drugi. Če pošteno premislimo, so ptujski sindikati doslej gotovo storili več, kot pa bi od njih smeli zahtevati. „Drugi“ so torej na potezi in če drugače ne, jih bo treba tudi prisiliti, da bi storili svojo dolžnost.

Predsedniki delavskih svetov Slovenije med govorom predsednika skupščine SRS Sergeja Kraigherja. Med drugim se je posebej ustavil ob drugi fazi ustavnih sprememb in ob tem poudaril, da pomenijo delegacije direktno prenašanje interesov in stališč s področij, kjer se ustvarjajo materialne in nemate-

rialne dobrine, na področja, kjer se sklepajo dogovori in kjer se odloča o skupnih interesih in skupnih potrebah v družbi. Neposredna udeležba delovnih ljudi preko delegatov pri odločanju naj zagotovi uresničevanje interesov delovnih ljudi in dominantno vlogo delavskega razreda na vseh ravneh političnega odločanja.

Samouprava danes in jutri

(Nadaljevanje s 1. strani)

mu bodo nadaljevanja, v to smo trdno prepričani. Zato pa tudi smemo trditi, da prvi zbor predsednikov delavskih svetov že pomeni predhodnico in začetek uveljavljanja delegatskega sistema v naši bodoči skupščinski ureditvi, s kakršno računamo in na kakršno se pripravljamo v sedanjih, drugi fazi ustavnih sprememb.

Udeležence prvega zbora predsednikov delavskih svetov in goste je pozdravil predsednik RS ZSS TONE KROPUŠEK. O nekaterih najvažnejših nalogah sedanjega trenutka in o možnostih, ki se odpirajo razvoju samoupravnega socializma

pri nas je nato spregovoril predsednik Skupščine SRS BORIS KRAIGHER. O poteku priprav na uveljavitev ustavnih dopolnil, o konkretnih izkušnjah, problemih in spoznanjih s tega področja pa so poročali TOMAŽ ERTL, INŽ. ZDENKA JURANČIČ, INŽ. MIHA GAJSTER — predsedniki delavskih svetov Združenega podjetja slovenskih železarn, Save Kranj in Kmetijske zadruge Postojna, slednjic pa še EMIL LESJAK, predsednik gospodarskega odbora tovarne avtomobilov iz Maribora. Za kulturni del programa je poskrbel pevski zbor ZARJA iz Trbovelj.

UVODNA BESEDA TONETA KROPUŠKA, PREDSEDNIKA REPUBLIŠKEGA SVETA ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE, NA ZBORU PREDSEDNIKOV DELAVSKIH SVETOV

Predhodnica delegatskega sistema

»Najprej moramo, kajti več socializma pomeni več samoupravljanja in manj utesnenosti in odtujenosti«

Na današnji dan pred 22 leti je jugoslovanska družba definitivno in nepreklicno stopila na pot novih, socialističnih samoupravnih odnosov. 27. junija 1950 je na predlog predsednika republike tovariša Tita sprejela zvezna skupščina zakon o delavskem samoupravljanju. Začelo se je obdobje neposrednega uresničevanja zgodovinske zahteve in težnje, ki jo je delavski razred zadnje stoletje vedno znova postavljal v ospredje svojega revolucionar-

nega programa in ki jo je v vseh bitkah za njegovo osvoboditev izražal z geslom „tovarne delavcem“.

27. junij torej označuje enega najpomembnejših zgodovinskih mejnikov v boju jugoslovanskega delavskega razreda za njegovo resnično oblast. II. kongres samoupravljalcev Jugoslavije je s spontano enodušnostjo obeležil ta datum kot dan, ko bomo ocenili, kako napredujemo v teh zahtevnih procesih, kako uresničujemo idejo, da delavec postane resničen gospodar svojega dela, programer in producent svoje lastne prihodnosti.

mednarodnem delavskem gibanju znane zahteve za delavsko kontrolo ali pa neposredno demokracijo, za soodločanje ali participacijo ali pa za samoupravljanje. Namen in cilj vsega tega je povečati vpliv delovnih ljudi na celotni družbeni, ekonomski, socialni, znanstveni in kulturni razvoj, ki bo v svojih kratkoročnih in dolgoročnih rezultatih postopoma zadovoljeval potrebe delovnih ljudi, spreminjal pogoje današnjega življenja in končno odpravil tiste odvisnosti, pritiske in navidezne nuje, ki jih še vedno občutimo in ki ožijo človekovo svobodo, obenem pa ohranjajo neutemeljeno neenakost med tistimi, ki odločajo, in tistimi, ki se morajo odločitvam podre-
jati.

Da samoupravljanje tudi v mednarodnem delavskem gibanju postaja temeljna usmeritev

Naprej moramo, kajti več socializma pomeni več samoupravljanja in manj utesnenosti in odtujenosti. Za človeka gre in za njegovo svobodo, za njegovo pravico, da uresniči sebe, da upravlja s seboj v družbi enakih, da gospodari s stvarmi, ki jih z delom in znanjem ustvarja, da zadovoljuje svoje interese in potrebe in da si sam zagotavlja svojo socialno varnost, gospodarsko in socialno stabilnost.

To so neposredni cilji in interesi delavcev in delavskega razreda. Uresničevati jih moramo tukaj in sedaj. Ne potiskajmo jih v namišljeno bodočnost ali v prostor, v katerem ne živimo.

Interesi delavcev, da postanejo popolni gospodar svojega dela, so tu. Postati morajo osnovno gibalno, če hočemo hitreje napredovati v samoupravljanju in v družbenem razvoju

PREDSEDNICA DELAVSKEGA SVETA TOVARNE SAVA KRANJ INŽ. ZDENKA JURANČIČ O SAMOUPRAVLJANJU V SVOJEM KOLEKTIVU

»Temelj našega obstoja in razvoja«

V tovarni SAVA v Kranju ima samoupravljanje staro in trdno tradicijo in ga lahko štejejo kot enega izmed temeljnih dejavnikov za doseganje dosedanjih delovnih in poslovnih uspehov.

Samoupravna organiziranost podjetja se je v vsem obdobju kajpada izboljševala in izpopolnjevala. Značilno pa vendarle je, da je samoupravna organizacija po delovnih enotah skoraj celo desetletje temeljila na funkcionalno-teamskem konceptu dela. Imeli smo 4 tipe delovnih mest: proizvodne, strokovne, vzdrževalne in storitvene. Vsak delavec, tudi tehnolog v razvoju, je bil samoupravno organiziran in je imel polno možnost za organiziranje v združenem delu.

Le nekaj rezultatov takega dela:

- izgradnja nove tovarne izven centra Kranja,
- uspešen izvoz na zahodna tržišča,
- izboljšanje kadrovske strukture,

- rast osebnih dohodkov iz leta v leto ob akumulaciji, ki je — upoštevajoč samoupravni sporazum — višja, kot je predvidena v tem aktu,
- razvita je lastna tehnologija do zadovoljive in svetovno priznane kvalitete in izredno uspešno je na osnovi pogodbe iz 1968 o poslovno-tehničnem sodelovanju izpeljan Know-How Semperita,
- izdelana je prva domača radialna guma in vpeljana redna proizvodnja tega izdelka,
- mikroorganizacija dela z oblikovanjem opisov in sistematizacijo delovnih mest, z oblikovanjem delovnih postopkov je permanentno delo,
- zbrano je že 76% lastnih obratnih sredstev (zakon zavezuje delovne organizacije, da do 1975 zberejo 70%).

Kot marsikatera delovna organizacija v Jugoslaviji se je tudi naše podjetje letos na pomlad znašlo v izredno težkem položaju. Zaradi multilateralne kompenzacije se je likvidnost podjetja kritično zmanjšala. Dnevni dotok sredstev na ziro račun se je znižal na petino normalnega priliva. Takoj je bilo potrebno

ukrepati:

- ustavljena je bila nadurna proizvodnja ob prostih sobotah,
- sprejeli smo sklep o izplačevanju OD prek hranilnih knjižic,
- na referendumu smo se (s 76% glasovi za) odločili za rezervacijo 10% bruto OD do konca leta. S tem bomo zbrali okoli 6 milijonov din, kar bo pomagalo prebroditi najhujše čase;

- uveljavljati smo začeli vrsto ukrepov, ki naj povečajo učinkovitost v poslovanju;
- ukrepi so že pripomogli k normalizaciji poslovanja.

Da bi podjetje obdržalo svoj delež na jugoslovanskem trgu in se še naprej uveljavljalo v izvozu na konvertibilna področja, sta potrebna tako povečanje kot modernizacija proizvodnih zmogljivosti. To pa je v trenutnih razmerah in dovolj hitro mogoče doseči le z angažiranjem tujega kapitala in hkrati z optimalno učinkovitostjo vseh zaposlenih v podjetju.

Smatramo, da bomo to optimalno učinkovitost dosegli z novo samoupravno organizacijo, pri kateri bodo upoštevana proizvodna načela organizacije dela.

V smislu ustavnih dopolnil bo podjetje reorganizirano v 3 TOZD, izmed katerih bo ena obsegala proizvodnjo avtopnevmatike, druga proizvodnjo tehničnih izdelkov, tretja pa skupne strokovne službe. Vsaka izmed obeh proizvodnih organizacij bo imela v svojem sestavu tehnološko in operativno pripravo dela, proizvodni proces, prodajo, vzdrževanje, operativno kontrolo in računovodstvo, medtem ko bo organizacija skupnih služb za obe enoti opravljala usluge s področja izobraževanja, kadrovanja, financiranja, nabave, planiranja, raziskave trga, elektronske obdelave podatkov ter določene razvojne in druge tehnične usluge, ki naj tudi vnaprej zagotove enovitost podjetja. Vsaka izmed TOZD bo samostojno uravnavala delovni proces ter ugotavljala in delila doseženi dohodek. Znotraj TOZD in še bolj v okviru predvidenih 100 delovnih skupin se bodo delavci neposredno vključevali v

pripravljanje in sprejemanje odločitev o delovnem procesu, delitvi rezultatov dela in perspektivah svoje enote in tudi podjetja. Smatramo, da bomo z učinkovitim aktiviranjem vseh delavcev v združenem delu ter sprejemanju odločitev najlaže izvršili program modernizacije, ki odpira SAVI nove proizvodne možnosti in zagotavlja nove perspektive delavcev v samoupravljanju ter učinkovitost delovnega procesa tudi v naslednjem obdobju.

Delavski svet podjetja je po predhodnih širokih javnih razpravah po vseh DE in družbenopolitičnih organizacijah že v februarju letos sprejel okvirni program priprav za ustanovitev TOZD in sprejel odločitve, ki so bile potrebne za izvedbo reorganizacije. Program je bil izveden. S 1. julijem vstopamo v prehodno obdobje nove organizacije. V okviru programa reorganizacije so bile opravljene naslednje naloge:

1. Izdelane so bile makro in mikroorganizacijske sheme nove organizacije. V zvezi s tem so bile pripravljene ustrezne kadrovske odločitve o razmestitvi delavcev in zasledb delovnih mest.
2. Izdelana so bila izhodišča za opredelitev družbeno gospodarskega položaja TOZD z razmejivostjo sredstev in obveznosti.
3. Pripravili smo shemo samoupravne organizacije in začasne akte o organiziranosti samoupravljanja do konca leta.

V prehodnem obdobju, ki bo trajalo do konca leta, bodo na osnovi teh rešitev sprejeti vsi ustrezni akti, dokončno bodo razčiščena ekonomska in poslovna razmerja ter izvoljeni novi organi upravljanja.

Delo, ki nas še čaka, sicer ni majhno. Vendar so osnovni obrisi že začrtani in bodo v obdobju do konca leta v praksi preizkušeni. Nimamo iluzij, da je sedanja vizija nove organizacije najboljša in dokončna. Spremljali bomo rezultate, ki jih bo dajala nova samoupravna organizacija in na podlagi ocene teh rezultatov dograjevali celoten sistem tako, da bo nov odnos — neposredno samoupravljanje, zaživel v čim večji meri.

PO NAŠIH POTEH
ŽE STOPAJO DELAVCI
22 DRŽAV

Naša družba je v zadnjih dveh desetletjih dobila novo podobo. Mnogo tistega, kar

Med gosti na zboru predsednikov delavskih svetov je naša kamera ujela tudi podpredsednika RS ZSS Jožeta Globačnika, predsednika RO industrije in rudarstva Stjepana Šauberta in podpredsednika RO sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slavka Grčarja.

smo si v revoluciji postavljali kot program in cilje, je že uresničeno. Orali smo ledino, ko smo začeli razvijati delavsko samoupravljanje. Danes postaja ta ideja pri nas praksa in je edina alternativa socialističnega napredka.

Zahteva po udeležbi delavcev pri uveljavljanju postaja v raznih oblikah tudi drugod po svetu revolucionarna akcija delavskega razreda za njegovo osvoboditev. Vse bolj postaja bistvena prvina današnje zavesti, da niti politične, ekonomske, tehnične ali znanstvene elite niso tiste, ki lahko ustvarjajo delovnemu človeku ustrezne pogoje in kvalitete svobodnega življenja, temveč da je lahko to le delovni človek sam s svojo zavestjo. Ta temeljni interes se uresničuje danes v svetu na različne načine in po različnih poteh. Njegov izraz so v

k socialistični preobrazbi sveta, je več kot potrdilo in priznanje naši dosedanji razvojni poti, saj so si delavci v 22 državah že izbrili posebne zakone, ki jim omogočajo vsaj delno soodločanje.

NAPREJ MORAMO
ŽE DANES

Kljub zgodovinskim družbenim spremembam in velikemu napredku, ki smo ga dosegli doma v zadnjih dveh desetletjih, se ne moremo in ne smemo obdajati s samozadovoljstvom. To bi nas pripeljalo v položaj, da bi capljali na mestu, kar pa bi v teh burnih časih naglega napredka v svetu pomenilo toliko, kot nazadovati. Tega pa seveda nečemo, pa tudi ne smemo dopustiti zaradi nas samih, pa tudi ne zaradi naše dolžnosti do mednarodnega delavskega gibanja.

sploh. Ustavna dopolnila odpirajo vse možnosti najširše akcije v tej smeri.

Naj bo današnji praznik samoupravljalcev obveznost, da napravimo nove revolucionarne prodore k družbi, kjer neodtujljive pravice delavcev resnično ne bodo odtujene. Osnovni nosilci akcij v tej smeri so lahko le delavci — in vi — predsedniki delavskih svetov. Komunisti moramo pri tem prednjačiti z mobilizacijo delovnih ljudi, organiziranih v sindikatih in drugih političnih organizacijah.

Zbor predsednikov delavskih svetov — tukaj v skupščini — lahko razumemo tudi kot predhodnico tistega, kar v samoupravnih odnosih snujemo z delegatskim sistemom, ko naj neposredni nosilci interesov vseh delavcev na vseh ravneh snujejo in odločajo o napredku svoje družbe.

O IZKUŠNJAH IN HOTENJIH SLOVENSkih ŽELEZARJEV JE SPREGOVORIL PREDSEDNIK DELAVSKEGA SVETA ZP SLOVENSKE ŽELEZARNE TOMAŽ ERTL

»NAŠ JUTRI IN TRAJNA SOCIALNA VARNOST«

Pred tremi leti smo se slovenski železarji združili v združeno podjetje. Čeprav je s statutom združenega podjetja določeno, da je notranje urejanje samoupravnih odnosov stvar kolektivov posameznih železarjev, so se z izmenjavo izkušenj izoblikovale zelo enotne oblike samoupravljanja kot rezultat potreb in interesa posameznih kolektivov. Združitev za nas ni pomenila odtujenja že uveljavljenih samoupravnih pravic, ampak se je prav v obdobju po integraciji pričel intenziven proces uveljavljanja neposrednega sodelovanja kolektivov v upravljanju posameznih železarjev, ki je bilo razširjeno tudi na upravljanje zadev skupnega interesa slovenskih železarjev. Prav ta prizadevanja in doseženi rezultati so pomagali pri premagovanju težkega ekonomskega položaja železarstva v bližnji preteklosti. Delavski svet združenega podjetja nima pravice brez soglasja kolektivov železarjev odločati o pomembnejših vprašanjih. Nekateri menijo, da je to slabo, da to ovira hitrejši proces bolj poglobljene integracije. V resnici so po ustavnih dopolnilih možni samo taki samoupravni odnosi. Temeljne organizacije združenega dela lahko v posameznih konkretnih primerih prenašajo svoje pravice na predstavnike organe samoupravljanja v skladu s potrebami in hotenji združenih proizvajalcev. Teh potreb je toliko več, kolikor bolj bo medsebojna delitev dela temeljila ne samo na optimalnih proizvodnih programih posamezne železarne, ampak celotnega združenega podjetja. Kolikor bolj bo doseženo enotno načrtovanje razvoja, skupno raziskovalno delo, enotni nastop na tržišču, skupno oskrbovanje, za kar bodo potrebna skupna obratna sredstva, toliko bolj bo delavski svet združenega podjetja lahko prevzel upravljanje posameznih skupnih vprašanj. To sicer pomeni koncentracijo dela sredstev posameznih kolektivov in tudičasno odrekanje v korist dolgoročnih interesov. Vendar pa ob že doseženi ravni samoupravnih odnosov v združenem podjetju slovenskih železarjev prelivanje sredstev ne more potekati brez soglasja tistih, ki morajo omogočiti kontrolo učinkovitosti takega združevanja. Sredstva, ki se prelivajo zaradi doseganja večjih ekonomskih učinkov, ne morejo biti nepovračljivo odtujena in morajo prinašati ustrezne, četudi dolgoročne, koristi tistim, ki so jih združili.

Proces notranjega povezovanja v železarstvu ni zaključen. Mnogo je še nepovezanih skupnih interesov, ki jim bo potrebno zgraditi temeljne enotne rešitve. Hkrati s prizadevanji za tesnejše horizontalno povezovanje med železarnami menimo, da je obojestransko nujno in smotno vertikalno povezovanje s kovinsko predelovalno industrijo, predvsem tisto, pri kateri ima jeklo velik delež v proizvodnih stroških. Ker se železarne same zelo intenzivno usmerjajo v finalizacijo svojih proizvodov, bi naglejše vertikalno povezovanje lahko hitreje in racionalneje reševalo ta prizadevanja. Zato so že bili opravljeni številni razgovori v kovinsko predelovalni industriji. Čeprav so bili doseženi dolgoročni poslovni odnosi z nekaterimi podjetji v Sloveniji in drugih republikah, je to povezovanje ostalo na ravni pogodbenih odnosov. Medsebojna integracija poteka prepočasno. Grozi nevarnost, da pridnost in sposobnost ne bosta mogli nadomestiti prednosti, ki jih dajejo sodobni ekonomski tokovi.

Motivi, da se s takim povezovanjem odlašajo, so zelo različni. Vendar pa najpogostejše prevladuje bojazen, da bodo z integracijo ogrožene trenutne koristi posameznih kolektivov. Če bomo želeli na tem področju hitreje napredovati, moramo zahtevati in tudi doseči, da bodo neposredni proizvajalci obveščeni o možnostih in koristih hitrejšega medsebojnega povezovanja in da bodo imeli možnost izraziti svoja stališča do tega procesa. Kolektivi sami naj presodijo, koliko so z integracijo resnično ogrožene koristi kolektiva in ne morda samo posameznikov ali posameznih skupin.

Železarji smo enako zainteresirani, da bi dosegli večjo medsebojno integracijo s trgovino. Vendar dosedanja razgovora kažejo, da bi bilo tako povezovanje mogoče le, če se ustavna določila v tem pogledu bolj konkretizirajo ali na drug način pospeši proces povezovanja trgovine in proizvodnje. Ker ni izgledov, da bi lahko na tem področju dosegli

kakršenkoli napredek, smo pričeli razmišljati o lastni trgovski hiši.

Proces uveljavljanja ustavnih dopolnil v združenem podjetju slovenskih železarjev pomeni prizadevanje za take samoupravne odnose, ki naj omogočajo neposrednim proizvajalcem spoznavanje ne samo lastnih, ampak tudi širših dolgoročnih interesov in kar najbolj neposredno odločanje o načinu vključevanja njihovih rezultatov dela v skupna prizadevanja in procese, ki zagotavljajo boljši jutrišnji dan in trajno socialno varnost. Vase zaprta, sama sebi zadostna temeljna organizacija združenega dela ne služi tem hotenjem. Zato je naš cilj taka temeljna organizacija združenega dela, ki zagotavlja kvalitetno nove ekonomske in družbene odnose in večjo učinkovitost proizvodnih in družbenih potencialov. Taki odnosi pa se lahko razvijajo le v temeljni organizaciji združenega dela, ki je materialno in družbeno odgovorno povezana z drugimi temeljnimi organizacijami združenega dela, ki jih povezujejo skupni interesi.

ČEPRAV SO V TAM MARIBOR IZDELALI 6 VARIANTNIH PREDLOGOV ZA UVEDBO TEMELJNIH ORGANIZACIJ ZDRUŽENEGA DELA, BODO MORALI ZAPOSLENIM O NJIH SPREGOVORITI NA RAZUMLJIV NAČIN, KAJTI PREDSEDNIK GOSPODARSKEGA ODBORA EMIL LESJAK TRDI:

Resnice naj bodo vsem razumljive

Dosedanja proučevanja so med drugim pokazala, da so ekonomske osnove za uvedbo temeljnih organizacij združenega dela v Tovarni avtomobilov v Mariboru več ali manj podane. To pa zato, ker smo hoteli že pred desetimi leti vedeti, kako in po čem proizvajamo, predvsem pa smo hoteli vedeti, kaj in koliko kdo prispeva h končnemu rezultatu dela. Zaradi tega uvedba temeljnih organizacij združenega dela kot nove družbene ekonomske kategorije ne sme temeljiti na volji od zunaj kot nekaj kolektivno vsiljen sistem. Idejo mora kolektiv osvojiti in z njo zaživeti. Zato v TAM menimo, da je nujno potrebno na naj-

širši ravni, to je v bazi, razjasniti in razčistiti vse o tej ideji, seveda na tak način in v takem jeziku, ki bo razumljiv vsem. To je pogoj, če naj bi v duhu ustavnih dopolnil samoupravljanje, dohodek, odločanje o delitvi dohodka itd. dejansko približali delavcem.

V strokovnih službah je pa potrebno razčistiti vse teoretske možne predpostavke, ki jih je potrebno upoštevati pri uvajanju temeljnih organizacij združenega dela, ter izdelati možne variante, gledano s strokovnega stališča in upoštevajoč dejstvo, da morajo temeljne organizacije dati novo kvaliteto in novo kvantiteto v pozitivnem pomenu teh

pojavnost. Menimo, da so službe tiste, ki morajo tehnično izpeljati politično voljo kolektiva.

Temeljne organizacije združenega dela niso samo nov družbeno ekonomski odnos v podjetju. Postale naj bi šola samoupravljanja, dobrega gospodarjenja. Če pa hočemo, da to postanejo, morajo biti tudi proces izobraževanja. Upoštevati je treba realni izobrazbeni nivo sodelavcev podjetja ter jim vse probleme temu primerno približati.

V TAM gradimo na tem, da temeljne organizacije združenega dela tako dolgo ne bodo zrasle s kolektivom, dokler bomo kolektivno podajali resnice, povedane tako, da bodo razumljive samo nekaj posameznikom. Delovni proces, vsi družbeno ekonomski pokazatelji in odločanje o ustvarjenem dohodku mora iz okvira abstraktnosti. Pri tem si že sedaj pomagamo z izobraževanjem, predvsem v okviru še vpeljanih samoupravnih skupin.

Privlačnost ideje o temeljnih organizacijah združenega dela med delavci je vsekakor odvisna od tega, kako bomo znali to idejo neposredno proizvajalcu približati, pa tudi od dejanskih možnosti, ki jih bo delavec imel pri odločanju v sistemu temeljnih organizacij. Važno bo, kako oziroma do kod bo lahko delavec odločal o dohodku, oziroma bolje povedano: kdo bo v bistvu lahko odločal. Če bomo hoteli, da temeljne organizacije zaživijo, bodo morale potegniti za sabo ne samo spremembo razmišljanja v podjetjih, ampak tudi v širših družbenih skupnostih in forumih, predvsem pa v administraciji.

Sama organiziranost delovne organizacije ni jamstvo za kvalitetno samoupravljanje. V TAM se zavedamo, da bo v tem procesu potrebno dvigniti politično, kulturno in strokovno raven naših delavcev, zlasti neposrednih proizvajalcev, saj gre tako za ekonomsko organizacijo kot tudi za sociološko-socialno tvorbo in organiziranost neposrednih proizvajalcev. Potrebna je sprememba stila v delu naših političnih organizacij. Odtujevalno učinkujejo pri neposrednih proizvajalcih politični jezik in navidežno visoka znanstvena raven ob razlagi preprostih resnic, pa naj gre za delo teh organizacij pri nas v podjetju ali pa na občinski, republiški in zvezni ravni. Potrebna je sprememba sistema dela v predstavniških in samoupravnih organih v tem smislu, naj se v teh organih zastavi principalna usmeritev razvoja, politika, ki jo želimo uresničevati. Danes pa se razprava v teh organih izniči ob že predloženih strokovnih rešitvah, pri čemer se navadno razpravlja o stilizaciji, o primernosti izražanja in podobno. Ta stil dela odvrta vse udeležence od vsebine, postavlja v neenakopravni položaj vse tiste, ki se profesionalno ne ukvarjajo s politiko, torej tistega, ki pretežno vrednoti in dohodek ustvarja, delavca, ki naj bo nosilec temeljnih organizacij združenega dela.

PREDSEDNIK ZDRUŽENEGA SVETA KMETIJSKE ZADRUGE POSTOJNA INŽ. MIHA GAJSTER JE POUČIL:

»Naprej gradimo na zdravih temeljih«

V Kmetijski zadrugi Postojna smo že doslej vedno težili k čim bolj decentraliziranemu samoupravljanju. Tako so že doslej vse odločitve združenega sveta, kot najvišjega organa samoupravljanja slonele na predhodnem dogovorjanju in sporazumevanju med delovnimi enotami in v zadrugi nasploh. Pomembnejše zadeve, predvsem pa predloge samoupravnih aktov, finančno proizvodnih planov, delitve dohodka, nabavo osnovnih sredstev in imenovanje vodilnih delavcev ni bilo mogoče dati na dnevni red sej združenega sveta, ne da bi bili dani v javno razpravo kolektivom ali da niso dale mnenja vse enote. Sklepi združenega sveta kot najvišjega organa upravljanja torej niso bili več odločitve v pravem pomenu besede, temveč so pomenili sklepe o verifikaciji predlogov, dogovorov in sporazumov, potrjenih že v obratih. Komisije združenega sveta kot kolektivne izvršilne organe sestavljajo delavci vseh enot, tako da v teh organih posredno odločajo vsi obrati, ki imajo status organizacije združenega dela brez pravice pravne osebe in imajo svoje samoupravne organe: zbor proizvajalcev in delavske svete.

Tako razvito in decentralizirano samoupravljanje in odločanje o temeljnih vprašanjih vsake organizacije združenega dela je tisti temelj, na katerega kolektivi brez bojazni gradijo svojo novo samoupravno zgradbo.

Člani aktivna Zveze komunistov Kmetijske zadruga Postojna in sindikalna organizacija so skupno s strokovnimi in vodilnimi delavci zadruga na večkratnih daljših razpravah in posvetovanjih razpravljali

o novi samoupravni organizaciji zadruga. Čeprav delovni kolektiv ni velik in šteje komaj 200 članov, je bila brez pomislekov zavrnjena ideja, da bi bila zadruga ena sama temeljna organizacija združenega dela, saj bi to v samoupravljanju pomenilo velik korak nazaj. Stališče, da bi bila zadruga ena sama temeljna organizacija združenega dela formalno sicer ni v nasprotju z zakonom o združevanju kmetov, vendar je lastna proizvodnja v naši zadrugi večja od celotne proizvodnje zasebnega sektorja kmetijstva v občini in je zadruga dejansko prerasla v kmetijski kombinat.

Aktiv Zveze komunistov in sindikalna organizacija sta sprejela stališče, naj bo osnova za ustanavljanje temeljnih organizacij združenega dela dosedanja razvitost samoupravljanja. Na podlagi tako izoblikovanega izhodišča so o svoji ustavnosti samoupravni pravici razpravljali vsi kolektivi na zborih proizvajalcev in samoiniciativno sprejeli načelne odločitve o ustanovitvi samostojnih temeljnih organizacij združenega dela, in sicer da se ustanovi šest temeljnih organizacij združenega dela (štiri proizvodne, obrat za kooperacijo in skupne službe).

Ker so že doslej imele organizacije združenega dela osnovna sredstva družbene reprodukcije, svoje proizvodne plane in obračune, zaključni proizvodni proces s proizvodi za tržišče, svojo neodvisnost in pravico odločati o temeljnih zadevah svoje enote in o medsebojnih razmerjih, nam vse to omogoča lažje in hitrejšo uresničevati ustavna dopolnila. Osnutki temeljnih pravil temeljnih organizacij združenega dela

in samoupravnega sporazuma o združevanju (ki so že izdelani in v razpravi) predvidevajo, da bodo temeljne organizacije združenega dela tiste temeljne delovne enote, v katerih se bodo z enakopravnimi in neposrednim odločanjem urejali medsebojni odnosi znotraj temeljne organizacije kakor tudi odnosi med temeljnimi organizacijami v sestavi podjetja. Zavedamo se, da uresničevanje ustavnih dopolnil pomeni, da bo sleherni delavec soodločal pri ustvarjanju dohodka, pri vrednotenju dela in delitvi rezultatov dela ter presežne vrednosti. Vsi delavci torej neposredno uveljavljajo svoje pravice. Seveda pa se s tem zaostre tudi odgovornost na vseh ravneh združenega dela, kar velja tako za delavce pri strojnem in ročnem delu, kakor za delavce pri izvajanju organizacijskih, tehničnih, finančnih in drugih strokovnih nalog.

Zavedamo se, da prehoda iz centraliziranega samoupravljanja, v katerem je bil zadrugi svet najvišji organ upravljanja zadruga, v novo širšo obliko, kjer se bodo vse samoupravne pravice in dolžnosti uveljavljale na zboru delovnih ljudi, ne bo mogoče lahko in hitro izvesti samo s spremembo naziva, temveč bo potrebno mnogo političnega in strokovnega dela za spreminjanje in razvijanje osebnih in družbenih odnosov. Ugotovili smo, da je načelna odločitev o ustanovitvi temeljnih organizacij združenega dela pozitivno vplivala na posameznike, ki že kažejo večji interes do vseh problemov, do samoupravljanja in do odgovornosti za boljše gospodarjenje.

NAŠA MINI ANKETA

Med več kot 300 predsedniki delavskih svetov, zbranih ob dnevu samoupravljalcev Jugoslavije na zboru v slovenski skupščini, smo jih izbrali pet ter jih povprašali, kako daleč so njihove delovne organizacije napredovale v pripravah na uveljavljanje ustavnih dopolnil in ustanavljanje temeljnih organizacij združenega dela. Odgovorili so:

PETER BERTONCELJ, „Stol“ Kamnik: „Naša proizvodnja je zdaj organizirana in zaokrožena v devetih delovnih enotah. Marsikaj kaže, da bi te enote lahko prerasle v temeljne organizacije združenega dela. Odgovor na to vprašanje bomo dobili, ko bo posebna strokovna komisija, ki jo je novoizvoljeni delavski svet imenoval na svoji prvi seji, zaključila svoje delo in ugotovitve ter stališča, z alternativnimi rešitvami vred, posredovala v razpravo.“

STANE PIRNAT, „Planika“ Kranj: „Ustvarili smo odbor strokovnjakov, ki zdaj proučuje naše možnosti za ustanovitev temeljnih organizacij združenega dela. Odločitev po mojem prepričanju v nobenem primeru ne bo lahka. Za proizvodnjo v čevljarstvu industriji, torej tudi za našo tovarno, je namreč značilno, da je tehnološki postopek zelo dolg, med seboj tesno povezan in da je obračunsko zelo težko ločevati posamezne faze proizvodnje. Zato trenutno ne vidim pravih ekonomskih pogojev, da bi našo matično tovarno v Kranju razdelili na temeljne organizacije združenega dela. Tak status pa bosta seveda dobila oba dislocirana obrata v Turniškem in v Breznici. Ne glede na odločitev o eni ali več temeljnih organizacij združenega dela v matični tovarni pa bomo storili vse, kar bo le mogoče, da bi neposredni interesi proizvajalcev prišli še bolj do veljave, pa čeprav se že pri sedanjih organiziranosti podjetja lahko izražajo v precejšnji meri.“

IVAN POTOČNIK, Tovarna „Jože Kerenčič“ Ormož: „Na šestankih političnih organizacij, v samoupravnih organih in na zborih delavcev smo že razpravljali o možnostih za ustanovitev temeljnih organizacij združenega dela. Vprašanja, ki se pri tem pojavljajo, že proučuje tudi posebna komisija. Več v tem trenutku ne bi mogel povedati.“

VINKO LORENČIČ, SGP Konstruktor, Maribor: „Komisija delavskega sveta že pripravlja predloge in rešitve bodočih odnosov v našem podjetju, temelječih na duhu in vsebini ustavnih dopolnil. Prepričan sem, da bo naša enota POMURJE iz Murske Sobote vsekakor imela status temeljne organizacije združenega dela, medtem ko glede statusa naših mariborskih enot, čeprav specializiranih, česa podobnega ne bi mogel trditi. Tako v Mariboru kot v slovenskem gospodarskem prostoru namreč tečejo intenzivne razprave o integraciji v gradbeništvo. Dokler ne vemo, kako in kaj se bomo dogovorili, pa je vprašanje, ali kaže uveljavljati karkoli le za nekaj mesecev in tisto potem takoj reorganizirati. Vem, da z odgovorom niste zadovoljni, ampak povedal sem tako, kakor dejansko je, brez vsakih oledšav!“

ZORAN DULAR, Tovarna celuloze in papirja „Djuro Salaj“, Krško: „Uveljavljanje ustavnih dopolnil v našem kolektivu ne pomenimo kot kampanjo, ampak kot proces. S tem hočemo povedati, da smo sicer imenovali strokovno komisijo, ki naj bi pripravila gradivo za javno razpravo, da pa ustavnih dopolnil ne bomo uveljavljali na vrat na nos, ker je tako moderno, ampak na tak način in takrat, ko bo nam in našim razmeram najbolj primerno. Povedal bi še, da izdelovanje papirja sodi v tako imenovano procesno industrijo, da se torej tehnično zaključuje v okviru tovarne kot celote, da se posamezne faze proizvodnje ne morejo pojavljati samostojno na trgu. Za nas je torej v zvezi z uveljavljanjem ustavnih dopolnil v ospredju vprašanje, kako – ne glede na število temeljnih organizacij združenega dela – zagotoviti večji, odločilni vpliv delavcev v združenem delu na odločanje.“

... v jugoslovanskih sindikatih

KOSOVSKI DODATEK
ZA STROKOVNJAKE KOSOVO

Na seji predsedstva pokrajinske konference zveze sindikatov Kosova so razpravljali o predlogu družbenega dogovora o usklajevanju delitve dohodka in osebnih dohodkov v pokrajini. Poudarili so, da sedanji računi kažejo, da se niti nekateri veliki delovni kolektivi, kot so Trepča in Kosovo, ne bodo mogli uravnati v splošni družbeni dogovor, ki predvideva najnižji osebni dohodek v pokrajini 800.- din. Kljub temu, pa je velik problem, kako nagradjevati strokovnjake, ki so Kosovu še kako potrebni, in prav zaradi nizkih osebnih dohodkov odhajajo drugam. Po mnenju predsedstva bo treba v dogovoru predvideti neko vrsto kosovskega dodatka, s katerim bi lahko stimulirali strokovnjake, da bi ostali, da pa pri njihovem nagrajevanju ne bi kršili splošnega družbenega dogovora.

POJEM ŠIROKE IZBIRE, SOLIDNE
POSTREŽBE, ZMERNIH CEN,
POJEM DOBREGA NAKUPA

TRGOVSKO PODJETJE
Nama
LJUBLJANA

IGO LJUBLJANA

ČESTITA VSEM POSLOVNIM PRIJATELJEM
ZA DAN BORCA - 4. JULIJ TER JIM ŽELI ŠE
VELIKO POSLOVNIH USPEHOV

V Vojvodini več

Pokrajinski IS Vojvodine je sprejel osnutek družbenega dogovora o osnovah in merilih za politiko delitve dohodka in OD. Menijo, da bo dogovor sprejet septembra. Osnutek določa, da bo najnižji OD 758 dinarjev oziroma 80% poprečnega neto OD nekvalificiranega delavca v Vojvodini. Najvišji OD pa ne bi smel presegati 7050 dinarjev.

V Sloveniji sme po družbenem dogovoru znašati najvišji OD 6000 dinarjev. Res pa je, da smo ta dogovor sklenili lani, ko so bile cene še v hladilniku.

-pik

V razpravo o vzrokih socialnih razlik, ki se je po 2. seji konference ZKJ iz Slovenije razširila po vsej državi, so se zlasti sindikati vključili z zelo konkretnimi predlogi. Tudi diagnoza socialnih razmer v naši družbi, ki so jo sestavili sindikati na republiških in zvezni ravni, je zelo stvarna in jasna.

Tako vidijo sindikati osnovne vzroke socialnih razlik v neprimernem in neučinkovitem ekonomskem sistemu, v neusklajeni delitvi dohodka in osebnih dohodkov z rezultati dela, v različnih možnostih šolanja, v neurejenih razmerah na področju zdravstva, pokojninskega zavarovanja, stanovanjske politike, v neuresničevanju pravice do dela itd. Sindikati opozarjajo na dejstvo, da izvirajo precejšnje socialne razlike tudi iz neenakih možnosti vseh zaposlenih za sodelovanje v samoupravnom odločanju. Da bi čimprej zmanjšali socialne razlike, ki so posledica različnih pogojev gospodarjenja, bi po mnenju sindikatov morali z družbenimi ukrepi onemo-

gočiti privilegiran monopolistični položaj nekaterih delovnih organizacij zlasti s pomočjo učinkovitejše kreditno-monetarne politike, zunanjetrgovinskega režima, carinske politike, politike cen itd. Od obdavčevanja skupnega dohodka posameznika je končno treba preiti k obdavčevanju skupnega družinskega dohodka. Ker sedanji davčni sistem omogoča utaje, naj bi po predlogu sindikatov vpeljali za vse občane davčne knjižice, kamor bi vpisovali vsakršni dohodek. Spremeniti je treba obdavčevanje zasebnega sektorja, to je - po zgledu Slovenije - opustiti pavšalno obdavčevanje obrtnikov in uvesti obdavčevanje na osnovi njihovega stvarnega dohodka. Tudi predpisi, ki opredeljujejo promet med družbenim in zasebnim sektorjem, so že močno zastareli. Imetje, ki prinaša lastniku dohodek, moramo obdavčiti progresivno. S široko družbeno akcijo naj bi prišli tudi do družbenih kriterijev za vrednotenje dela na vseh področjih družbenega in gospodarskega življenja. Za delo na enakih

delovnih mestih je treba zagotoviti tudi enake pogoje pri delitvi; razlike v osebnih dohodkih zaposlenih naj izvirajo le iz delovnih rezultatov. Onemogočiti bi morali družbeno nesprejemljive razpone v osebnih dohodkih, hkrati pa se izogniti uravnilovki. Prav tako naj bi uskladili sedaj zelo različne možnosti za šolanje mladine. Sindikati sodijo, da morajo širiti mrežo srednješolskih in študentskih domov in restavracij in v njih dati prednost in prostor otrokom iz družin z nizkimi dohodki. Na področju zdravstva pa je po oceni sindikatov nevarno, da mora pacient plačati predpisani prispevek, ne glede na to, ali je s storitvijo zadovoljen ali ne. Prispevek za zdravila in storitve naj bo odvisen od materialne sposobnosti zavarovanca.

Znano je, da so različne možnosti za uveljavljanje pravice do dela eden najpomembnejših povzročiteljev socialnih razlik, zato naj bi z družbenimi dogovori natančneje določili tudi prioriteto v zaposlovanju in dali prednost ljudem, katerih družine so materialno bolj ogrožene. Sistem in politika stanovanjske gradnje je prav tako treba podrediti osnovnemu cilju, to je, da čimveč delavcev dobi

stanovanje. Stanarine je treba diferencirati, preprečiti prodajo družbenih stanovanj po neekonomskih cenah, s predpisi pa precizirati pojme kot so „stanovanje“ in „vikend“ ter glede na to predpisati davke. Poleg vsega omenjenega pa je po sodbi sindikatov čimprej treba izdelati sistem samoupravnega nadzorstva znotraj delovnih organizacij, poostriži sankcije za utaje, korupcijo in podkupovanje ter strokovno in kadrovske okrepiti inšpekcije, tožilstva in sodstvo.

Bera glavnih predlogov sindikatov, kako se lotiti tistih socialnih razlik, ki ne temelje na delu, je torej dokaj obsejna. Vseh nalog ne bo mogoče opraviti čez noč, a razveseljivo je že to, da smo se jih precej že resno lotili. Pregled doslej sprejetih ukrepov, s pomočjo katerih si prizadevamo uravnati socialno politiko, pa kljub temu priča, da se na vsem področju Jugoslavije trebljenja negativnih pojavov nismo lotili z enako vnemo in temeljitostjo. V eni republiki bolj v drugi manj očitno še vedno gledamo skozi prste ljudem, ki so obogateli čez noč na račun družbe.

V. K.

TISTI, KI NIMA,
DVAKRAT PLAČA

Znano je, da je v Jugoslaviji še veliko delavskih družin brez stanovanja - po nekaterih podatkih celo 700.000 - vendar gredo milijarde iz sredstev za stanovanjsko gradnjo za privatne gradnje stanovanjskih hiš, celo za gradnjo vil in vikendov. Zato je predsedstvo ZSJ že pred meseci zahtevalo, naj bi vsako mesto, komuna in republika ugotovila, koliko denarja je šlo v te namene, nato pa naj bi te kredite revalorizirali. Zahteva sindikatov je ekonomsko in socialno logična, saj je nepravilno, da družbena sredstva uporabljamo kot sredstva za bogatenje. Več kot jasno je, da je treba zlorabo sredstev za gradnjo stanovanj odpraviti, drastične prekrške kaznovati, obrestno mero za kredite pa spremeniti.

Vendar se te naloge kljub vsemu ne kaže lotiti na vrat na nos. Mnoge banke so namreč dajale kredite občanom predvsem zato, da bi spodbujale varčevanje. V času inflacije so takšne akcije še kako koristne. Res je, da so krediti, ki so jih banke odobrile pred 10 leti, v bistvu podarjeni, saj je tržna vrednost hiš, ki so bile z njimi zgrajene, zdaj dvakrat, trikrat večja. Toda pogodba je pogodba, pravijo pravniki. Na inflacijo in spremembe na tržišču je pač treba misliti že ob sklepanju kreditne pogodbe. Revalorizacija kreditov je nedvomno trd oreh. Zato je po sodbi nekaterih bančnikov najenostavnejši način za preprečevanje podobnih novih pojavov rigorozna davčna politika na uporabo luksuznih predmetov. Treba je ustvariti močno davčno mrežo, v davčnih službah pa zaposliti več strokovnjakov, ki jih bo treba dobro plačati, da se ne bodo dali podkupovati. Namesto drobnogleda v roki torej davčni vijak, ki naj pritisne na vse enako, če je le kje kaj vzeti.

Ta predlog, s pomočjo katerega naj bi bančniki dokončno dali valorizacijo kreditov ad acta, hkrati s tem pa se tudi otrsli dokaj ne-hvaležnega dela, je sprožil še drugo vprašanje, in sicer, kako zagotoviti, da bo politika gradnje in delitve stanovanj socialno pravična. Družbeno stanovanjski sklad je namreč rezultat minulega

dela vseh zaposlenih. Pravico do družbenega stanovanja pravno ureja zakon o stanovanjskih odnosov in inštitut stanovanjske pravice. S tem zakonom se opredeljuje (je povezana) torej tudi delitev osebnega dohodka, skladno s prispevki, ki so jih dali delavci s svojim minulim delom. Pravica do subvencionirane stanarine, ki jo urejajo odloki občinskih skupščin, pa spet vpliva na uresničevanje ustavnega načela, po katerem propada delavcu osebni dohodek v skladu s prispevki iz sedanjega dela. Zastavlja se načelno in praktično vprašanje: ali je inštitut stanovanjske pravice do družbenih stanovanj v skladu z izraženo pravico delavcev do dohodka, ki izhaja iz minulega dela? Dobro vemo, da delavci - podnajemniki in lastniki etažnih stanovanj, t. j. dve tretjini delavcev - ne uživajo družbenih stanovanj, torej ne uresničujejo pravice do minulega dela. Stanovanjsko pravico do družbenih stanovanj imajo drugi - a ne na osnovi ustavne pravice do rezultatov minulega dela, ampak na osnovi pravic, zagotovljenih z zakonom o stanovanjskih odnosih. Ker je s stanovanjsko pravico povezana še pravica subvencionirane stanarine, so tisti, ki nimajo stanovanjske pravice, prikrajšani tudi za osebni dohodek, vezan na prispevke iz sedanjega dela. Njihov dohodek je za 25% manjši kot dohodek delavca - nosilca stanovanjske pravice.

Iz opisanega primera je jasno razvidno, da politika gradnje in delitve stanovanj, še posebno v času inflacije, ni socialno pravična. Tisti, ki nimajo možnosti za najetje kreditov za gradnjo stanovanj, so dvakrat prizadeti. Najprej regresirajo tiste, ki si jih lahko najamejo, nato pa še tiste, ki dobe ključ od relativno cenениh družbenih najemniških stanovanj. Vse to pa samo povečuje socialne razlike v naši družbi. Zato se bo slej ko prej treba odločiti za drugačno politiko gradnje in delitve stanovanj, če se res želimo resno spopasti z negativnimi pojavi tudi na tem področju.

V. B.

TE DNI
SO REKLI

VINKO HAFNER, predsednik skupne komisije skupščinskih zborov SRS, ob razpravi, osnutku zakona o pokojninskem zavarovanju:

Dosedanji pokojninski sistem je kljub vsem popravkom ohranjal izjemno velike razlike v višini pokojnin. Čeprav razmerje med najnižjo in najvišjo pokojnino ni pretirano, pa se nevarno razlikujejo pokojnine istih poklicev. Take razlike ne odsevajo nagrajevanja po delu niti realno obračunanega zavarovalničnega delovnega prispevka. Zato so nujno pomembni socialno-ekonomski popravki, ki bodo učinkovali le ob uspešnejšem usmerjanju delitve dohodka in trdni zakonitosti. Drugače bomo ohranili prevelike socialne razlike. V osnutku zakona je zato predvideno določanje individualnega osebnega dohodka za 10-letno poprečje. To ne znižuje samo pokojninske osnove, ampak vnaša večjo sigurnost, ki je zdaj ogrožena pogosto zavoljo nihanja pri individualnem osebnem dohodku in tudi pri dohodku posameznih delovnih organizacij ter področij.

Ta rešitev je posebno pomembna za proizvoznice, torej fizične delavce, pri katerih ob koncu zavarovalne dobe vpada njihova produktivnost, s tem pa tudi njihov osebni dohodek.

DR. STIPE ŠUVAR na posvetovanju o ideološkem delu v Zvezi komunistov, ki ga je organiziral izvršni biro predsedstva ZKJ v sodelovanju z izvršnimi organi Zveze komunistov v republikah, pokrajinah in v JLA:

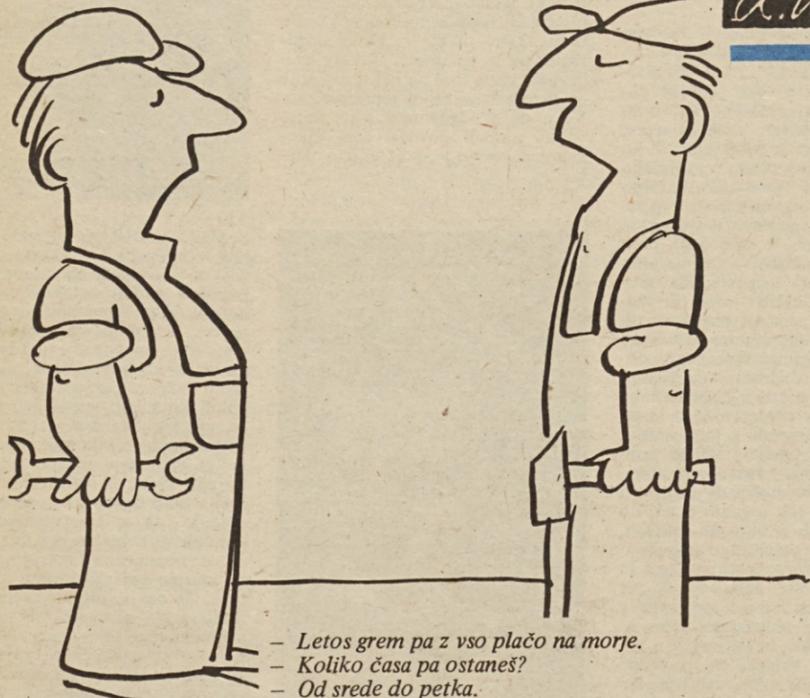
Ko je govoril o tem, da sta tako družba kot ZKJ torišče sožitja in spopadov raznih ideologij, je poudaril, da je prodor teh naravi samoupravne družbe in ZKJ tujih ideologij bolj posledica idejnega mrtvila v Zvezi komunistov, kot pa privlačnosti tujih ideologij. Takšno prodiranje pa je omogočeno tudi spritno dejstvo, da imamo opravka z zastojem v samoupravljanju, z izigravanjem delavskega razreda od odločanja.

Ena od takih tujih ideologij je tehnokratizem, ki iz tehnične revolucije izvaja sklep, da je vodenje ne le proizvodnje ampak vse družbe stvar specialistov, delavski razred ponehuj obostajati kot razred, da se levi v sredinski sloj, da se razredne razlike in nasprotja brišejo. Skrb vzbujajoč je prodor funkcionalističnih teorij v sociologiji in v praktično dejavnost vodilnih struktur pri nas. Iz te ideologije in iz teh krogov izvirajo tudi glavni odpori proti uveljavljanju ustavnih dopolnil.

DJEMAL BIJEČIĆ, predsednik ZIS, ob sprejemanju družbenega plana razvoja do 1975. leta, za beograjsko televizijo:

Federacija bo na uresničevanje skupne razvojne politike zlasti vplivala s sistemskimi rešitvami. V vseh novih sistemskih rešitvah zagotavljamo trajnost razvoja in pozitivnost procesov. Zdaj nas vse čaka naloga, da začnemo delati tisto, za kar smo se dogovorili ter da - razumljivo obenem trajno razvijamo in izpopolnjujemo našo družbeno gospodarsko ureditev.

Ne povsod in dosledno!

— Letos grem pa z vso plačo na morje.
— Koliko časa pa ostaneš?
— Od srede do petka.

Zagreb - Maribor

Center za ekonomski razvoj mesta Zagreba in enokomski center Maribora že precej časa načrtno sodelujeta. V okviru tega sodelovanja je bil v Mariboru sestanek predstavnikov obeh centrov, na katerem so največ govorili o skupni obojestranski izbiri gospodarskih in drugih prednosti v srednje-hrvaški makroregiji in v severovzhodni Sloveniji. Ugotovili so nujnost intenzivnega sodelovanja pri izdelavi prostorskih programov na stičnih območjih ter pri vzpodbujanju usklajevanja sistemskih in družbenih ukrepov, ki bi omogočili ugodnejše sodelovanje, zlasti za enotnejši urbani sistem, za promet itd. Sklenili so, naj bi bil kmalu v Mariboru sestanek zainteresiranih partnerjev, na ka-

terem naj bi ugotovili, kako sta si odvisni gospodarstvi na obeh območjih. Maribor opravi v Zagrebu 10,1 odstotka vseh svojih nakupov in proda 10,9 odstotka svoje proizvodnje. Zato

bi bilo potrebno doseči med zagrebško in mariborsko trgovino več stikov zlasti v zunanji trgovini. Intenzivnost gospodarskih stikov narekuje tudi tesnejše stike v letalskem prometu.

MILIVOJ VRABEC

kovinska galanterija,
svetila
61001 Ljubljana
Petkovškovo nabrežje 47
telefon 314-367, p. p. 331

- Svetila, lestenice vseh vrst in barv izdeluje in prodaja po nizkih cenah.
- Pri nas kupljene lestenice po želji tudi montiramo na domu.

PODOBE NAŠEGA ČASA

— Ali veš, da vsak dan teze berem.
 — Vid?
 — Kaj vid! Stavki: vsak dan dalje klobase.
 — Tudi meni že plešejo črke po papirju. A veš, kako si pomagam?
 — Kako?
 — S prstom lovim stavke po stolpcih in straneh.
 — A če se ti kaj zatakne? Pri kakšni besedi?
 — Jo kar preskočim. Saj vsega človek tako in tako ne more razumeti.
 — Meni pa srce ne da, da bi ne prišel stvarjem do dna. Če česa ne razumem, pogledam v slovarček tujk, pa je. Sem pač še vedno idealist, kaj hočemo.
 — Kaj si rekel, da si?
 — Ja, idealist, kaj drugega!
 — Ta je pa dobra! Idealist je, kolikor vem, kakšen športnik in pa kakšen človek pri rdečem križu, ne pa ti, ki ga rad cukaš in delaš po urah honorarno, ne pa na terenu.
 — Bistvo idealizma ni v tem, dragi moj, kaj počneš, ampak v tem, če v kaj ver-

jameš ali pa ne verjameš: Jaz verjamem v vse, kar se piše. Zato imam vedno pri roki slovarček tujk, da bi mi ja kaj ne ušlo.
 — Idiotizem!
 — Kaj si rekel.
 — Kar v tisti slovarček poglej! Nekaj že ne more biti čisto prav s teboj.
 — Bom, bom, brez skrbi! Idiotizem praviš? Ja, saj res, zdaj sem se spomnil. Zadnjič sem prebral nekó takšno besedo, a ko sem jo iskal, je v slovarčku ni bilo.

Nekateri ljudje zraven tistega, kar so, še kaj zaslužijo; nekateri nič. Tisti, ki nič, so idoli za napredno mladino.
 — Jako zanimivo! A idolizem?
 — To je pa, če se človeku, ko je že enkrat idol, kakšno lepo stvar da ali kupi.
 — A veš za kakšen primer?
 — Kako ne! Tam nekje pri Budvi so dali Zofiji in Pontiju zastojn parcelo. Nogometšem se je prav ta-

kot ti. To, da kdo tudi kaj dobi, če kaj velikega naredi, je lahko le spodbuda za druge, ne, da bodo sli po njegovi poti.
 — Saj ne rečem, če gre res za poštene idole. Naj kdaj pa kdaj tudi kaj dobe! Ampak darove nosijo in časti delijo takšnim, ki so prisli z zakoni navzkriž.
 — Pa ja ne! Veš za kakšen primer?
 — Ja, pred leti so nekega direktorja, takoj ko je prišel iz zapora, nagradili s televi-

en nagelj. In ko je direktor stopal med njimi, so mu druga za drugo izročale svoj nagelj in vsaka ga je tudi poljubila, torej 50 nageljn in 50 poljubov za 50 let, za vsako leto po en nagelj in po en poljub.
 — Priljubljen idol, ni kaj reči! Kljub tej tvoji nazorni razlagi pa si še vedno nisem čisto na jasnem, kaj je to idolizem.
 — Najbolje bo, če res pogledaš v tisti svoj slovarček.
 — Če pa ti pravim, da te besede ni notri ...
 — Če je res ni, poglej pod „idiotizem“. Za tvoj idealizem bo tudi tista razlaga zadoščala. Če ji boš seveda verjel. Sicer pa tako praviš, da verjameš vsemu, kar kje prebereš. Veš, ampak veliko stvari ni nikjer napisanih. Kaj pa zdaj?
 — Zdi se mi, da tudi ti ne stojiš na trdnih tleh. Nekaj te gloda, ne?
 — Ta je pa dobra! No, kaj me neki po tvojem gloda, kaj mi boš zdaj obesil?
 — Mislim, da gre za tipičen skepticizem.
 — Kaj je pa že spet to, ti časopisni molj?
 — Počakaj, ti bom razložil s primerom. Če hočeš razumeti, kaj je skepticizem, moraš najprej vedeti, kaj je skeptik. Razumes?

VINKO BLATNIK

Za emblem Portoroža

Zavod za turizem iz Portoroža je v želji, da bi za turistične propagandne namene imel na voljo ustrezen simbol, aprila letos razpisal v sodelovanju z društvom likovnikov — oblikovalcev Slovenije javni anonimni natečaj za emblem Portoroža. Na razpis se je javilo kar 46 avtorjev, ki so poslali 66 variant emblemov.
 „Žirija, ki je ocenjevala idejne osnutke, prve nagrade ni podelila,“ nam je povedal Jule Le-nassi, ki pri Zavodu za turizem skrbi za prireditve in propagando. „Odkupili pa smo štiri osnutke, ki so se približali naši osnovni zamisli. To je, da bi emblem Portoroža odražal mesto rož, sonca in morja. Ker se še nismo mogli odločiti, kakšen bo simbol Portoroža, smo k sodelovanju povabili še nekatere oblikovalce, ki niso sodelovali na natečaju. Vse to v želji, da bi res prišli do pravega simbola Portoroža.“
 M. Ž.

OH, TE TUJKE!

— Katero besedo?
 — Idolizem! Morda veš, kaj pomeni?
 — Vem!
 — Daj, razloži mi, prosim, če si tako prijazen ...
 — Definicije bi ti ne znal povedati; s primerom bi pa najbrž šlo.
 — Pusti tisto svojo definicijo, saj ne vem, kaj hočeš s tem reči. Kar s primerom daj, bom bolje razumel.
 — Če hočeš razumeti, kaj je to idolizem, moraš najprej vedeti, kaj je to idol. Razumes?
 — Ja!
 — Idol je človek, ki zaradi svojega dela, znanja in popularnosti nekaj pomeni.

ko zelo na široko dajalo parcele ali hiše. Pri nas smo dali tistemu skakalcu, ki je prvi skočil čez 150 metrov, samo spačka, kar skoraj ni vredno omembe. Lahko se pa da komu vse troje naenkrat: parcelo, kredit za hišo in avto, kot onemu, o katerem se zdaj zelo na široko govori. Vidiš, to je pa tvoj idiotizem.
 — Idolizem si hotel reči, ne?
 — Saj je vseeno, glavno da razumeš, v čem je bistvo. Preveč stvari na kupu lahko človeka samo pokvari: tako tistega, ki prejema, kot tiste, ki dajejo.
 — Jaz pa ne mislim tako,

zorem. Z darom ga je obiskala posebna delegacija kolektiva.
 — Zastarano! Kar je dano in ni raziskano, je v zemljo zakopano! Je kje kaj bolj svežega?
 — Je, tisti belokranjski kralj na Betajnovi. Istega dne, ko so ga zaradi gospodarskih prekrškov in drugih napak eni izključevali iz zveze komunistov, so mu drugi igrali podoknico. Naslednji dan, ob njegovi petdesetletnici, pa so pred tovarno stale v dveh vrstah v špalirju učenke tovarniške šole, v vsaki vrsti po 25, torej za vsako leto življenja po ena, in vsaka je imela v roki po

NAGRADNA KRIŽANKA ISKRA

NAGRADE:

1. Električni brivnik Braun Iskra sixtant, 2.—5.: knjižne nagrade, 6.—10.: polletna naročnina na „Delavska enotnost“.

Rešitve pošljite na naslov: ČZP „Delavska enotnost“, 61000 LJUBLJANA, Dalmatinova 4/II, do srede, 12. julija 1972. Na ovojnicu napišite „Nagrada križanka Iskra“. Izid zrebanja bomo objavili v soboto 15. julija.

		LUDVIK DORNIK	CME-RAVOŠT	UMETNIŠKO DELO	ZNAMKA ANGLEŠK. MOTORIKLA	MAJHNO OKENCE	JEAN NOEL	NASLOV	ANTILOPA Z ZAVITIMI ROČAVI (Njase)	GORSKI REŠEVALNI COLN						
VRSTA PESMI		SL. ANGL. IGRALEC IZNAJ. DINAMITA	KING COLE DRUGI NAY. VRAH VO. GORI	KLIC, POZIV OSJE GNEZDO	MIRANDA TEHNECIJ	MONAŠKI PRINC LOČILO	TEŽA EMBALAŽE	REKA V J. AMERIKI VRSTA MINERALA	PAVLOVA PRIMORSKA POKRAJINA	ORIENT. LASK PRAŠEK HALA TIVOLI	PRIVLAČNOST, MIK DE	BERITE PAPIGA ZELEN DRAG. KAMEN	MIRUJEDI DELEK-TROMODORA	OSABNOST, OHOLOST, OBJESNOST	SLOV. IME ZA IT. MESTO TARANTO	
VENO JAUFER	GL. MESTO TURČIJE	KITAJSKI FILOZOF	RUSKO IME ZA MESTO KAUNAS	IGRALKA NA OBOI	PRODAJALNA MESA	ŽRTVENIK GOSTA TIAN-NINA ZA RISTENINO	POGODBA, DOGOVOR	SESTAVIL R. N.	IVO JAN	PRIPADNICA MONG. NAR. MADZ. NOG. KLUB	CANKAR RIMLJ. HIT-SNI BOG	IZDELOVAL-NICA OLJA ZNANI SLOV. GLED. IGRAJ	IGOR RAVNHAR	STIK GLAVE S TRUPOM	ZGODEN OSTANEK PO STISKANJU (EDNINA)	NIKOLA TESLA OKAMENEL MEHKUZEČ
JEZERO V SZ	STARO MESTO NA ŠUMI (1317 m)	DMARASEK NA VRHU VOD-NJAKA	KLOPČIČ ROK SOHA, STATUA	ESTONEC NINO, ROBIO	IME NAPOVEDOVALCA MOHORKA ERABIJ	TONY CURTIS MOLIBDEN	KILOMETER	KONJSKI PEKLET SLOV. SKLA-DATELJ (OSHA)	KORALNI OTOK SLOV. TEDNIK	PREGRETI VODNI HLAPI	PRISTAN VSEGA KAR JE ANGLEŠKO ZAREZA PRI SODU	ANTON AŽBE DEL MO-LEKULE	HRV. PREVAJ (KOLOMAN) LOBAR, DRVAR	ARA, AŽIO		
ITA	FRANC. PI-SATELJICA (MADAME DE)	IZDELOVAL-LEC KRAVAT														
TOVARNA V DOMZALAH																
STOPNJA PRIDEV-NIKA																
SLOVENSKI PISATELJ (JARA GO-SODAY)																
FRANC. PI-SATELJICA (MADAME DE)																

Zakaj vsak zase, če bi laže skupaj?

Razprava na 26. seji CK ZKS je opozorila, da sedanje ekonomske in družbene razmere terjajo neposredno dejavnost članov ZKS tudi pri sodelovanju in povezovanju različnih organizacij združenega dela. Potreba po trdnem sodelovanju se kaže v Sloveniji tudi na področju črne metalurgije, kovinsko predelovalne industrije in trgovine. Zato je predsednik CK ZKS Franc Popit prejšnji petek sklical komuniste teh gospodarskih dejavnosti na pogovor, kako bi se kot komunisti lotili te težavne naloge.

V sproščeni razpravi o nalogah komunistov pri proizvodnem in samoupravnem povezovanju slovenske metalurške in kovinsko predelovalne industrije so udeleženci posveta zlasti poudarili, da se slovenska železarska industrija zaradi svoje lege, ko mora od daleč uvazati rudo, koks, električno energijo in vse druge surovine, ne more razširiti v tak obseg, da bi zagotovila visoko akumulativno proizvodnjo. Povezava s kovinsko predelovalno industrijo je v takšnih razmerah za slovensko gospodarstvo toliko bolj pomembna. Uskladiti je namreč treba možnosti proizvodnje metalurških izdelkov in potrebe, ki jih ima kovinsko predelovalna industrija za polno izkoriščanje svojih zmogljivosti.

V drugi polovici leta 1969 je bila izvedena združitve treh slovenskih železarn (Jesenice, Ravne, Store) v združeno podjetje. Vsaka izmed železarn je zadržala svojstvo pravne osebe, na ravni združenega podjetja pa so ustanovili upravne (direkcijo združenega podjetja) in samoupravne organe (delavski svet združenega podjetja in poslovni odbor), ki imajo nalogo skrbeti za uspešno in enotnost razvoja slovenske črne metalurgije kot celote. Integracija slovenskega železarstva se je pokazala kot uspešna in je že doslej vsaki posamezni železarni in s tem posredno tudi preostalemu gospodarstvu prinesla znatne koristi. Že nekaj časa pa se kaže, da je vez, ki združuje slovenske železarne v obliki združenega podjetja, prešibka, da bi bilo možno optimalno izkoristiti vse prednosti, ki jih lahko nudi enotnost procesa proizvodnje v tako pomembni gospodarski panogi, kot je črna metalurgija. Združeno podjetje, ki ne razpolaga s poslovnim skladom, ne more prevzemati materialnih odgovornosti, zato ga domači in zunanji partnerji ne morejo enakopravno upoštevati. Da bi združeno podjetje lahko poslovno delovalo, mora dobiti svoj materialni temelj.

Tudi kovinsko predelovalna industrija se vseskozi razvija zmogljivostmi, ob zastareli tehnologiji in nizki produktivnosti. Izkoriščanje delovnih zmogljivosti, ob zastareli tehnologiji in nizki produktivnosti. Prvotno delitev dohodka omogoča kovinsko predelovalni industriji že vrsto let ekstenzivno gospodarjenje, s prevelikim poudarkom na zaposlovanju in ne na produktivnosti. Izkoriščanje delovnih naprav je relativno nizko, serije so majhne. Za slovensko kovinsko predelovalno industrijo pa je še zlasti značilno, da se opira veliko bolj na surovine iz ostalih republik in uvoza, kot pa na jeklo iz Slovenije.

Združeno podjetje Slovenske železarne je v svojem dvoletnem delovanju sklenilo že več pogodb s predelovalno industrijo. Tako obstaja pogodba s Tovarno avtomobilov Maribor, Združenim podjetjem Iskra Kranj in Tomosom Koper. Poleg tega imajo sklenjenih tudi nekaj pogodbenih odnosov z inozemskimi partnerji, kot so: MAN iz Muenchna, FIAT iz Torina itd. Obstaja tudi kooperacijska pogodba z Železarno Sisak.

Na posvetu so omenjali še številne druge poslovne povezave med metalurško in kovinsko predelovalno industrijo, hkrati pa predlagali, naj bi dobili obe gospodarski panogi svojo, ekonomsko močno trgovsko hišo in poseben inženiring biro, kar vse naj bi posodobilo poslovanje in okrepilo poslovno združevanje med obema gospodarskima panogama.

V razpravi o teh vprašanjih je prevladalo mnenje, da je slovensko gospodarstvo na takšni stopnji razvoja, da so določene povezave nujno potrebne. Da pa bi bile povezave uspešne, takšne, da bi bil rezultat integracije večji kot številni seštevek učinkov vsakega podjetja posebej, pa je potrebno vsak primer integracij analizirati posebej in tako potrditi ekonomsko upravičenost združevanja. Šele tedaj bodo rezultati integracij pozitivni ne le v ekonomskem, temveč tudi v moralnem in socialnem smislu.

V. B.

Združevanje v predalu

Samo dobro samoupravno organizirane integracije v vertikalnem in horizontalnem povezovanju, osnovane na natančno dogovorjenih funkcijah temeljnih organizacij združenega dela, lahko služijo družbi in sebi

Pred dnevi je centralni komite Zveze komunistov Slovenije organiziral posvetovanje o potrebah in možnostih združevanja in povezovanja organizacij združenega dela gradbeništvu, industrije gredbenega materiala in projektantskih organizacij. Posvetovanja se je udeležil tudi Janez TRŠAN, predsednik republiškega odbora gradbenih delavcev Slovenije. V nevezanem razgovoru nam je razkril, zakaj pravzaprav slovensko gradbeništvo v tehnološkem in organizacijskem pogledu stagnira.

„Že jeseni leta 1970 smo na našem republiškem odboru ugotovili, da gradbeništvo tako organizirano, kot je bilo tedaj, ni bilo sposobno uresničevati nalog, ki mu jih je narekovala družba. Tudi na omenjenem posvetovanju je bilo spet poudarjeno, da tudi zdaj ni sposobno uresničiti zahtevanih planiranih ciljev. Danes je slovensko gradbeništvo v še večjem zaostanku za družbenimi potrebami, kot je bilo pred dvema letoma.“

NUJNA POVEZANOST GRADBENIŠTVA Z DRUŽBO

— Kje so po vašem mnenju vzroki, da slovensko gradbeništvo zaostaja v razvoju?

„V našem sindikatu že vseskozi poudarjamo, da ni dovolj samo združevanje v gradbeništvo, marveč je zelo pomembna tudi tesna povezanost gradbeništvu z našo družbo. Povezanost v smislu usklajevanja pričakovanih družbe z dejansko možnostjo in sposobnostjo panoge za zagotavljanje takih dobrin, kot jih družba potrebuje.“

— Ali vidite izhod iz nastalih razmer?

„Menim, da moramo rešitve iskati v dveh smereh. Še bolj se moramo povezati v panogi in oblikovati take organizacijske tvorbe, ki bodo osnovni nosilci

razvoja tehnologije in organizacije, torej take, kot jih naša družba potrebuje v današnjem trenutku. Druga pot našega delovanja pa mora biti v tem, da nam družba v svojih načrtih in drugih dokumentih zagotovi tak obseg del, ki bo omogočal kontinuirano gradnjo. Ob tem morajo banke in druge družbene institucije nujno tak razvoj gradbeništvu podpirati. Ni problem v tem, da imamo v panogi 270 podjetij, marveč v tem, da med množico teh podjetij nimamo niti enega dobrega tehnološko organiziranega in niti tako velikega, ki bi bilo sposobno prevzeti nase nadaljnji razvoj panoge. Že sam podatek, da skoraj najmanjša podjetja brez težav konkurirajo največjim, dokazuje, da večja gradbena podjetja niso izkoristila svoje veličine, da bi se tudi kvalitetno razvila. To dodatno kaže, da je razdrobljenost v gradbeništvo dejansko še večja, kot nam pove številka 270 podjetij, kolikor jih imamo danes v Sloveniji.“

KAJ JE Z NAJVEČJIM SLOVENSKIM GRADBENIM PODJETJEM?

— Tudi v Delavski enotnosti smo že obširno pisali, da v okviru poslovnega združenja GIPOSS nastaja v Sloveniji največje gradbeno podjetje. Vemo, da so tudi podjetja v tem združenju storila velik korak v izpopolnjevanju tehnologije in racionalizacije, posebej v stanovanjski izgradnji. O tem govori mnogo primerov, ki jih ne bi posebej naštevati. Znano pa je, da so bile pod to firmo

pogodbeno prevzete velike kratkoročne in dolgoročne obveznosti, ki znašajo blizu 6 milijard dinarjev — med njimi izgradnja 15 tisoč stanovanj do leta 1980 — ki terjajo bolj učinkovite organizacijske, pravne in ekonomske rešitve. Zato je pobuda za razvoj poslovnega združenja v združeno podjetje, ki jo je pravzaprav dal vaš sindikat, naletela na izredno ugoden odmev. Vsa zadeva pa se zdaj ne premakne z mrtve točke. Zakaj?

„GIPOSS ima veliko pripravljene materiala, ki zgovorno pričča, da se je potrebno bolj povezati. Toda kaj pomaga, ko ves ta material ostaja v predalih vodilnih delavcev združenja. Vem, da v kolektivih, ki delujejo v okviru GIPOSS, še nikjer niso o tem razpravljali, pa čeprav smo s strani sindikata na vse mogoče načine želeli širšo javno razpravo o integraciji med člani sindikata v prizadetih podjetjih. Razen tega je GIPOSS tudi samoupravno neustrezno organiziran, kar še posebej prispeva k temu, da se vse pomembno gradivo, o katerem bi morali razpravljati tudi neposredni proizvajalci, zadržuje v ozkem krogu. Nesprejemljivo je, da upravni odbor GIPOSS, sestavljen iz direktorjev podjetij, včlanjenih v združenje, odloča o vsem. Krogi, kakršni so v GIPOSS, se sicer želijo združevati in medsebojno povezovati, vendar le tako, da bi vsak še naprej delal po starem, da bi imel iste pravice in da bi vsi le še nekaj dobili zraven. Združevati in povezovati se na takšnih osnovah pa je vendar

nemogoče. Jasno je, da se mora najprej opraviti ustrezna delitev funkcij, od delovnih mest pa do delovnih organizacij v celoti. Le na takih osnovah lahko pričakujemo nove kvalitete.“

— Ali lahko navedete še kakšne druge vzroke, zakaj še nimamo močnejšega gradbenega podjetja v Sloveniji?

„Po mojem tudi zaradi tega ne, ker se večkrat taktizira tako, da se vnaprej postavlja nemogoče alternative za združitve, ne kot rezultat strokovnih ugotovitev, marveč zato, da bi se akcija prikazala kot nesprejemljiva. V takih razmerah moramo določiti politično odgovornost, za kar pa je potrebno aktivirati vse politične organizacije. Pri nekaterih se pojavljajo tudi bojzani, da bi temeljne organizacije združenega dela razbile gradbene zmogljivosti. Isti ljudje pa se sočasno bojijo, da bi večje integracije oslabile že itak slabo samoupravljanje in organiziranost v gradbeništvo. V sindikatih pa že od nekdaj trdimo, da nič bolj ne slabi samoupravljanja kot neobveščeno, slaba tehnologija in organizacija dela. Globoko smo prepričani, da samo dobro samoupravno organizirane integracije, v smeri vertikalnega in horizontalnega povezovanja, osnovane na natančno dogovorjenih funkcijah temeljnih organizacij združenega dela, lahko služijo družbi in sebi.“

M. Ž.

Gorenjska išče nove poti

Kje so vzroki, da izgublja vodilno vlogo v slovenski ekonomiki?

Na Gorenjskem se že vrsto let zavajajo, da njihovo področje ne napreduje zadovoljivo, ker je njegova

rast počasnejša kot v vsej Sloveniji. To najbolje dokazuje podatek, da je bilo območje petih občin pred 10 leti po stopnji splošne razvitosti za 47 odstotkov nad republiškim povprečjem, predlanskem pa le še za 18 odstotkov. Delež gospodarstva Gorenjske v družbenem proizvodni Slovenije je v istem času padel od skoraj 13 odstotkov na dobrih 10 odstotkov.

Kot je znano, doživljajo podobno usodo tudi druge razvite regije pri nas in v svetu. V prepričanju, da je gorenjske razvojne tokove mogoče pa tudi nujno potrebno ponovno poživiti, so gorenjske občinske skupščine na pobudo sveta gorenjskih občin naročile pri Institutu za ekonomsko raziskovanje v Ljubljani program dolgoročnega razvoja svojega področja. O njegovih zasnovah je pred dnevi stekla na Gorenjskem prva širša javna razprava.

Avtorji dosedanjih obsežnih raziskav o gorenjskih razvojnih tokovih menijo, da je pomemben vzrok za slabši napredek Gorenjske neugodna struktura njene industrije, saj v njej prevladujejo stroke, ki v tem času ne doživljajo posebnega razmaha. Tudi kadrovska struktura je zelo nezadovoljiva, saj ima Gorenjska trikrat manj delavcev z visoko in višjo izobrazbo kot Jugoslavija in dvakrat manj kot Slovenija. Nadpovprečni delež visokokvalificiranih in kvalificiranih delavcev tega pri zahtevah po uvajanju moderne industrijske tehnologije, po korenitejših spremembah v organizaciji dela in po tehnološkem povezovanju vsekakor ne more nadomestiti. Velika pomanjkljivost Gorenjske je premajhna

notranja povezanost, tako tudi gospodarske dejavnosti slabo izkoriščajo možnosti, ki bi jih nudilo tesnejše medsebojno sodelovanje.

Osnove programa razvoja Gorenjske do leta 1985 napovedujejo, da lahko do tedaj svoj družbeni proizvod podvoji tako, da bi namesto sedanjih 1.580 dolarjev na prebivalca (računajoč po notranji kupni moči dinarja) dosegel 3.120 dolarjev. Pogoj za to pa so bistvene spremembe, ki bi odpravile prej omenjene in še druge podobne pomanjkljivosti.

Industrija bi se morala usmeriti na naložbe v dejavnosti, ki doživljajo najhitrejši tehnološki razvoj in ob visoki storilnosti terjajo razmeroma malo delavcev. Medtem ko sekundarne dejavnosti sedaj zaposlujejo 60 odstotkov gorenjskih delavcev, naj bi do leta 1985 njihov delež med zaposlenimi padel na 48 odstotkov. Pogoj za to je bistveno izboljšanje izobrazbene strukture delavcev, ki jo bo potrebno zagotavljati tudi z učinkovitim izobraževanjem že zaposlenih. Če bi gorenjsko gospodarstvo nadaljevalo po starem, bi v tem obdobju potrebovalo nad 25 tisoč novih delavcev, od tega bi jih 10 tisoč moralo pridobiti z drugih področij, kar bi mu povzročilo nepremostljive gospodarske in socialne probleme.

Ob nakazanim razvoju industrijske dejavnosti bi si Gorenjska pridobila tudi boljše možnosti za razvoj turizma in drugih terciarnih dejavnosti, za katere ima izredno, vendar le malo izkoriščene pogoje.

Seveda pa Gorenjska ne bo zmogla zahtev sodobnega napredka, če ne bo pospeševala rasti velikih nosilcev gospodarskega razvoja. Število podjetij, ki se z večjo koncentracijo dela, znanja in kapitala uspešno vključujejo v tehnološko revolucijo, je še skromno, vendar pa sestav gospodarstva omogoča integracije v sponorske organizacije. Zal je pripravljeno za to še zelo majhna.

Dosedanje razprave o novi podobi Gorenjske, iz katere smo lahko omenili res le skromen del, so odkrile precejšnjo zavzetost odločujočih gospodarskih in političnih dejavnikov, da delujejo za hitrejši napredek področja. Upati je le, da ta zavzetost ne bo popustila, ko bo za nakazane cilje treba narediti tudi kaj konkretnega v lastnih organizacijah.

M. S.

Odločilna bitka s časom

(Nadaljevanje s 1. strani)

leta). Spričo zastarelosti bi morali rekonstruirati HE Fala, s čimer bi do 1974. leta preprečili vse večje izpade starih agregatov.

Strokovnjaki poslovnega združenja energetike so preračunljivo pristopili k izdelavi programskih zasnov razširjene reprodukcije slovenskega elektro gospodarstva. Večina objektov bi zavoljo kratkih rokov izgradnje začela proizvajati dodatne količine električne energije že l. 1975. V programu sta predvideni tudi gradnji dveh plinskih turbin, in sicer v Breznici in v Dolskem. Prvi agregat bi po pričakovanjih začel obratovati sredi 1975. leta, drugi pa jeseni 1976.

Združeno je ob preučevanju programa razširjene reprodukcije terjalo jamstvo investitorjev, da bodo novi objekti zgrajeni v predvidenih rokih in da bo treba takoj poskrbeti za sklenitev pogodb za nabavo manjkajoče električne energije v letih 1974, 1975 in 1976. Vzporedno s temi obveznostmi je nujna modernizacija premogovnikov. Rudniki morajo dobiti zahtevane kredite pod pogoji, ki bodo sicer veljali za kreditiranje izgradnje novih elektroenergetskih objektov. S tem pa bodo morali pogodbeno zajamčiti dobavo potrebnih količin premoga odgovarjajoče kvalitete za obratovanje obstoječih termoelektarn in TE Šoštanj 4. Zlasti pomemben je dogovor, po katerem bodo slovenski premogovniki tudi v prihodnje oblikovali cene premoga za vsako tekoče leto po načelih, ki so vsebovana v dolgoročnih pogodbah med rudniki in termoelektarnami, vendar odslej z izjemo od ustaljene prakse v dogovoru s predstavniki združenega podjetja slovenskega elektro gospodarstva.

FINANCIRANJE POD VELIKIM VPRAŠAJEM

Z določitvijo rokov posameznih del pri izgradnji objektov bi morali po mnenju predstavnikov poslovnega združenja energetike, ki so ga podprli tudi člani UO zbornice, sočasno izdelati tudi finančno konstrukcijo za posamezne faze del in zanje nemudoma zagotoviti potrebna sredstva. Ob spoznanju, da slone dosežki srednjeročnega načrta razvoja Slovenije na načrtovani porabi energije, bi bilo treba za uresničitev tako velikega programa, kot ga predvideva načrtovana razširjena reprodukcija slovenskega elektro gospodarstva, zagotoviti tudi sredstva za nadaljnji razvoj naše energitike.

Konstrukcija financiranja je resda izdelana, vendar pa še vedno niso znani viri, iz katerih bi črpali potrebna sredstva za izgradnjo. Negotovost glede finančnih sredstev za gradnjo petih elektarn bi morali preprečiti že do letošnje jeseni. Variant za pridobivanje sredstev je nič koliko, vendar se nam zdi v tem trenutku najbolj oprijemljiva varianta o zbiranju sredstev prek štirih republiških zakonov v okviru financiranja objektov posebnega družbenega pomena. Za celotno investicijo, ki bo po prvih izračunih veljala 3,2 milijarde dinarjev, je doslej zagotovljenih le 2,14 milijarde dinarjev. Čeprav je moč pričakovati tudi pomoč inozemskih kreditorjev, nam za ves projekt manjka še vedno 1,5 milijarde dinarjev, ki jih bo treba zagotoviti že letos.

Zbornica je po temeljiti razpravi o aktualni problematiki razširjene reprodukcije slovenskega elektro gospodarstva našla morda za sedanjih trenutke najbolj oprijemljiv način financiranja oziroma zbiranja sredstev za načrtovano energetiko s samoupravnim sporazumevanjem in

dogovarjanjem. Ne nazadnje se ponuja možnost, da bi vsaj za dve leti (torej do konca 1977) podaljšali veljavnost zakonov o financiranju objektov posebnega družbenega pomena v republiki. Z novimi, umljivo večjimi prispevnimi stop-

njami, bi zbrali potemtakem že najnujnejša sredstva za prvo fazo izgradnje načrtovanih elektroenergetskih objektov. Na dlani pa je, da bo morala odločitev pasti najkasneje do septembra.

—vk

POVEZOVANJE — EKONOMSKA NUJA

Čeprav se tudi gospodarske organizacije na Sežanskem srečujejo z mnogimi lastnimi in splošnimi težavami, pa v celoti dobro poslujejo. Lani so ob triinpolodstotnem porastu zaposlenosti povečale celoten dohodek za 26, dohodek za 25,4, dobiček pa za 35,6 odstotka. Prav tako se je razmerje med osebnimi dohodki in skladi premaknilo v korist slednjim. Taka, pozitivna gibanja se kažejo tudi letos in so dobra osnova za poslovanje v novih, zaostrenih gospodarskih pogojih. Med poslovno najuspešnejšimi sta na Sežanskem trenutno podjetji Aluminij v Komnu in Kras oprema Dutovlje, med manj uspešnimi pa sta Iskrina tovarna radijskih sprejemnikov in Mitol v Sežani.

Ko so te dni pristojni organi sežanske občine pregledali po-

datke o poslovanju gospodarstva v preteklem letu in v prvem letošnjem tromesečju, so se med drugim ponovno zaustavili pri vprašanju združevanja proizvodnih organizacij, ki postaja vse večja ekonomska nuja in zadeva predvsem podjetja, ki se ukvarjajo z izdelavo kovinskih proizvodov.

IMP LJUBLJANA

ČESTITA VSEM POSLOVNIM PRIJATELJEM
ZA DAN BORCA — 4. JULIJ TER JIM ŽELI ŠE
VELIKO POSLOVNIH USPEHOV

Za 70 milijonov šol in vrtcev

Začetek gradnje v kranjski občini z zamudo, a temeljiteje pripravljen

V programu izgradnje šol in vrtcev v kranjski občini s pomočjo drugega samoprispevka občani so bili predvideni, da bodo letos spomladi zastavili gradnjo vseh predvidenih objektov s 95 učilnicami in 40 prostori za šolsko in predšolsko varstvo. Tega roka pa nismo mogli upoštevati, in to predvsem zaradi tega, ker sta izdelava in usklajevanje potrebnih načrtov trajala več časa, kot so predvidevali. Koordinacijski odbor, ki vodi izvajanje programa, poudarja, da so bile priprave tokrat tako temeljite, da med gradnjo z načrti zagotovo ne bo nobenih težav. Zagotovilo je na mestu, saj so pomanjkljivo pripravljene načrti v kranjski občini že nekajkrat otežkočali gradnjo družbenih objektov in razburjali občane.

V kranjski občini so te dni objavili natečaj za gradnjo osmih novih osnovnošolskih poslopij, ki naj bi jih začeli graditi 1. septembra, dograjena pa naj bi bila med avgustom in decembrom prihodnjega leta, ter za kranjsko posebno osnovno šolo. Natečaj za gradnjo predvidenih prizidkov k nekaterim novejšim šolam so začasnoma odložili.

Hkrati pa so v tej občini že zastavili gradnjo objektov za vzgojno varstvene ustanove.

Predvideno je, da bo celoten program veljal 70 milijonov dinarjev. Po sedanjih izračunih in ocenah bodo predvideni viri, to je samoprispevek občani ter prispevek delovnih organizacij in občinskega proračuna s pomočjo premostitvenih bančnih posojil zadoščali za uresničitev vseh načrtov. S tem bodo v kranjski občini vsem osnovnim šolam zagotovili enake pogoje za sodoben pouk, v varstvo pa bo mogoče vključiti 40 odstotkov predšolskih in šolskih otrok, kar ustreza ocenjenim potrebam za daljše obdobje.

Tolikšnja stopnja urejenosti šolske in vzgojno varstvene mreže, ki bo Kranj uvrščala na prvo mesto v republiki, je rezultat načrtnih prizadevanj in zbiranja denarja od občani in delovnih organizacij od leta 1964 naprej. Kot je znano, so v kranjski občini že tedaj prvi v državi začeli plačevati samoprispevek za šole in se nato po enoletni prekinitev odločili še za drugega.

M. S.

ZAČETEK GRADNJE NOVE OBALNE BOLNIŠNICE ŽE BLIZU

Gradnja, čeprav postopna

Na slovenski obali so na dobri poti, da bodo končno vendarle začeli reševati težaven položaj bolnišnične službe

V tako težkih pogojih, kot na obali, dela bolnišnična služba verjetno le malokje. Organizirana je v več oddelkih, ki so raztreseni na razdalji 30 kilometrov od Ankarana do Pirana. V Ankaranu je interni oddelk, v Kopru, v bivšem samostanu iz leta 1521, ginekološko porodniški in otroški oddelk, v Izoli, v zasilnih prostorih nekdanje počitniške kolonije, kirurški oddelk, v Piranu pa v stavbi, zgrajeni 1878, otološki in okulišnični oddelk ter infektološki oddelk, za katerega pa je bila zgrajena nova stavba. Raztresenost in pa zastarelost poslopij močno vplivata na strokovno delo, še posebej pa vse to podražuje stroške poslovanja.

Odločitev, da je treba na obali zgraditi novo bolnišnico, je bilo v minulih petnajstih letih že več, vendar so pobude zaradi pomanjkanja denarja ena za drugo padale v vodo. Kot vse kaže, pa je zdaj le napočil čas, da zamisel uresničijo. Priprave za gradnjo nove obalne bolnišnice se namreč tokrat odvijajo dokaj ugodno. Vodi jih 12-članski upravni odbor sklada za gradnjo, ki je že naročil izdelavo idejnega projekta.

Hkrati s pripravami idejnega projekta dokaj ugodno poteka tudi akcija zbiranja denarja za

vseh zaposlenih na obalnem območju. Prizadevajo si seveda, da bi se v družbeni dogovor vključili še ostali. Zaenkrat dogovora še ni podpisalo 28 delovnih organizacij s sedežem na obali, poleg teh pa še nekatere delovne organizacije, ki imajo tu le svoje obrate, trgovine in

stotka, in to namensko za investicije v zdravstvo. Na obalnem območju bodo ta denar porabili za gradnjo bolnišnice, v postojnski občini pa 70 odstotkov za gradnjo zdravstvenega doma, ostanek pa bo prav tako šel za novo obalno bolnišnico. Ta bo namreč služila celotnemu koprskemu območju in zato so si že od vsega začetka prizadevali, da bi v sofinanciranje vključili tudi ilirskobistriško, postojnsko in sezansko občino in morebiti še katero od sosednjih občin v Istri.

Gradnja nove obalne bolnišnice bo potekala v etapah, saj za sorazmerno veliko investicijo — celotna gradnja naj bi veljala okrog 120 milijonov dinarjev, denarja v kratkem času ne bo mogoče zbrati. O tem, kako bo etapna gradnja potekala, se bodo odločili na osnovi idejnih projektov. Skoraj zagotovo pa bodo v prvi etapi zgradili osrednji medicinski del, na katerega bi bila priključena kirurški in interni oddelki.

Prostor za novo obalno bolnišnico je za zdaj določen ob vhodu v Izolo. Vendar vse kaže, da se bo treba o tem, ali je ta lokacija dovolj premišljeno izbrana, še pogovoriti. Pomislekov okrog nje je namreč precej. V njeni bližini je izolska industrijska cona, v kateri so se tovarni igrači in kovinski izdelkov „Mehanotehnika“ in tovarni opeke „Ruda“ v zadnjih letih pridružili še nekateri novi industrijski objekti. V njeno neposredno bližino se bo poleg tega že v kratkem preselilo podjetje za remont in popravilo ladij „2. oktober“ iz Pirana. Poleg tega se utegne zgoditi, da bi v bližini bolnišnice, če jo bodo gradili v Izoli, tekla nova obalna cesta.

KATALOG OSNOV

IN MERIL

**samoupravnih
sporazumov
družbenih
dejavnosti**

(KATALOG ŠT. 3)

ŠE NA ZALOGI

**Naročila sprejema
ČZP Delavske enotnosti, Ljubljana,
Dalmatinova 4**

predstavnštva. Tudi za to akcijo je značilno, da posamezne delovne organizacije, ki nimajo sedeža na obali, ampak le dislocirane obrate, ne kažejo dovolj razumevanja za potrebe tega območja, torej za potrebe svojih delavcev, ki na tem območju delajo in živijo.

Po sedanjih podatkih se bo letos zbralo za novo bolnišnico nekaj nad 12 milijonov dinarjev. Polovico bodo prispevale delovne organizacije po družbenem dogovoru, druga polovica pa bo pritekla v sklad iz prispevka za zdravstveno zavarovanje. Skupščina komunalne skupnosti zdravstvenega zavarovanja je namreč sklenila letos povišati prispevek za zdravstveno zavarovanje za pol od-

V Mislinjski dolini

»za«

Nedeljsko glasovanje za uvedbo samoprispevka za sofinanciranje 5-letnega programa investicij v Mislinjski dolini je uspelo. Prebivalci slovenjegraške občine so pokazali veliko mero solidarnosti in pripravljenosti, da tudi sami prispevajo za dvig družbenega standarda.

Krajevni samoprispevek bodo plačevali 5 let, to je do leta 1977, zbrali pa bodo za sofinanciranje gradnje negospodarskih objektov 16 milijonov din. Z uspešnim izidom glasovanja pa so si v Mislinjski dolini zagotovili tudi dodatni denar za financiranje programa del, saj rabijo za uresničitev 5-letnega programa izgradnje objektov družbenega standarda skupaj kar 37 milijonov dinarjev.

(An)

Celje: delavci na kolesih

V celjskih delovnih organizacijah in v privatni dejavnosti je ta čas zaposlenih okoli 30.000 delavcev (v sindikate jih je včlanjenih okoli 28.000), tako da je savinjska metropola odločno na tretjem mestu lestvice slovenskih gospodarskih središč. Za Celje je že od nekdaj veljalo, da se izredno veliko delavcev vozi na delo v mesto iz bližnje in daljne okolice. Kako je s tem sedaj? So se tradicionalna razmerja med „meščani“ in tistimi „na kolesih“ kaj spremenila?

Vse tako kaže, da ne.

Po podatkih, ki smo jih dobili na občinskem sindikalnem svetu, se samo iz sosednjih občin vozi na delo v Celje od 5 do 6.000 delavcev. Če k temu pristejemo še vse tiste, ki stanujejo na področju občine, predstavljajo „vozači“ dobro polovico vseh zaposlenih. Slišali smo celo domneve, da bi jih utegnili biti kar dve tretjini.

Za vožnjo na delo pride prav vsako prevozno sredstvo. Celu nekoč močno prevladujoče kolo se ni prišlo docela ob veljavo, vsaj za tiste ne, ki stanujejo v bližnji okolici mesta. Čeprav že bežen pogled na parkirišča v delovnem času kaže, da je motorizirancev vse več in več, za celjskega delavca v pretežni večini še vedno velja, da prihaja na delo (če odštejemo tistega, ki lahko pride peš) z avtobusi in vlakci.

Javna skrivnost je, da bi železnica lahko že zdavnaj uknila „rogačana“ in „savinčana“, če ne bi šlo za tipična delavska vlaka. Težave, ki jih prinašajo taki prevozi, so še toliko bolj vredne pozornosti, ker niti malo niso osamljeni primeri tistih, ki se vozijo z oddaljenejših postaj. Če upoštevamo, da v večini delovnih organizacij začnejo z delom ob 6. uri zjutraj, lahko samo ugibamo, kdaj vse morajo ljudje vstajati, da pridejo pravočasno na delo. Odhod od doma ob 4. uri zjutraj ali še prej ni nobena posebnost. Delovni dan takega „vozača“ je sestavljen ne samo iz dela, temveč še iz mučnega prevažanja in dolgotrajne hoje in se konča v poznem popoldnevu ali celo na pragu večera.

Seveda velja nekaj podobnega tudi za tiste, ki se vozijo z avtobusi. Morda ima avtobus le to prednost, da je hitrejši in da „tipalke“ prevoznih linij celjskega „Izletnika“ sežejo tudi v oddaljene kraje in hrbovske zaselke.

V celjskih prometnih razmerah imajo še poseben pomen „delavski avtobusi“, ki vozijo delavce v železarno Štore, in to vse tri izmene. Na nekaterih progah mora imeti „Izletnik“ zaradi števila železarjev „v koloni“ tudi po dva ali tri avtobuse. Vozijo iz Zabukovice, Loke pri Žusmu, Osredka, Planine, Dramelj, Virštanja, Slivnice, Vinskega vrha in Svetine.

Naj izpopolnimo oris celjskih „vozaških“ razmer s podatkom, da ima avtobusne mesečne vozovnice okoli 1.400 delavcev, ki se vozijo na delo v Celje (vključene so seveda tudi Štore). Čeprav smo doslej ves čas govorili samo o zaposlenih, naj za osvetlitev „pravega stanja stvari“ povemo še, da dviguje na celjski avtobusni postaji mesečne vozovnice še okoli 2.000 srednješolcev in nad 1.500 osnovnošolcev.

Prometna „vzgoja“ se tako v Celju začneva že zelo zgodaj in zelo množično.

-tk

REPUBLIŠKA KONFERENCA ZVEZE MLADINE SLOVENIJE O NALOGAH MLADIH

DELEŽ MLADIH

Večjo veljavo samoupravnemu položaju zaposlene mladine

Seja republiške konference zveze mladine Slovenije zadnjo soboto v Ljubljani je bila sicer posvečena delovnemu programu slovenske mladine do aprilske seje RK ZMS, vendar je precejšen del svoje razprave posvetila nalogam mladim pri uresničevanju ustavnih dopolnil v delovnih organizacijah. Na osnovi dogovora o bodočih akcijah za temeljito izboljšanje samoupravnega položaja zaposlene mladine v naši republiki je konferenca sprejela stališča in naloge ZMS pri uresničevanju „delavskih“ ustavnih dopolnil.

Na sobotni seji RK ZMS so opozorili na dejstvo, da uresničevanje ustavnih dopolnil poteka v delovnih organizacijah vse prepočasi. Mladi terjajo, da se njihovo uveljavljanje prenese na celotne delovne kolektive, pri čemer je treba okrepiti vse vrste seznanjanja delovnih ljudi s pomenom in pridobitvami ustavnih sprememb.

Med delovnimi nalogami, ki jih je sprejel najvišji organ republiške mladinske organizacije, je zlasti pomembna odločna pripravljenost za nadaljevanje akcije za prodor samoupravnih odnosov, ki po mnenju mladih predstavljajo edino resnično sedanost in perspektivo za mlade ljudi. Pretežni del mlade generacije deli usodo delavskega razreda, kar ji omogoča in jo obenem obvezuje, da se vrsti med najbolj napredne družbene sile z Zvezo komunistov na čelu, ki so si uresničitev ustavnih dopolnil v delovnih organizacijah zadale za svojo poglavitno nalogo. V skupnih težnjah za njihovo čimprejšnjo uresničitev bi morala slovenska mladina odigrati predvsem vlogo mobilizatorja in organizatorja mladim pri izpolnitvi resničnih in dolgoročnih ciljev mlade generacije in vse naše družbe. Mladi želijo prispevati svoj delež pri najtežji nalogi uveljavljanja ustavnih dopolnil v de-

lovnih organizacijah — pri njihovi preobrazbi iz ideje v prakso.

USTANAVLJANJE TOZD NI FORMALNOST

Konferenca Zveze mladine Slovenije poudarja v sprejetih stališčih

in delovnih nalogah mladim pri uresničevanju ustavnih dopolnil v delovnih organizacijah, da ustanavljanje TOZD z oblikovanjem samoupravnih sporazumov ne more in tudi ne sme biti zgolj formalnega pomena. Zato se mladi ne morejo strinjati s „politiko“ preprostega

KOPER

Interuropa je dala pobudo, da bi pri poklicni kovinarski šoli v Kopru ustanovili oddelk za izobraževanje poklicnih voznikov. Pobudo utemeljuje z dejstvom, da dotok voznikega kadra iz obstoječih šol in tečajev ni zadovoljiv, ker cestni tovarni promet naglo narašča. Interuropa je ob sodelovanju s celjsko šolo Boris Kidrič že pred dvema letoma in ponovno v šolskem letu 1971/72 pripravila v Kopru šestmesečno šolanje poklicnih voznikov, kar se je izkazalo kot uspešno. Prav ta uspeh je tudi vzpodbudil, da predlaga uvedbo stalne šole, ki pa jo bo mogoče organizirati, če bodo pobudo podprla še druga transportna podjetja na Primorskem in temeljne izobraževalne skupnosti.

preimenovanja obratov, poslovnih enot, podružnic in poslovalnic v TOZD. Pri ustanavljanju TOZD je treba v prvi vrsti upoštevati pogoje, da predstavlja nova enota, ki jo formiramo v TOZD, dejansko tehnološko in proizvodno celoto. Učinek skupnega dela v njej se mora tako na tržišču kot v sami delovni organizaciji odraziti kot vrednost. Tako oblikovana TOZD, ki temelji na delovni in ekonomski zasnovi, ne more ostati v resničnih odnosih v „senci“ drugih enot in ne more biti „podaljšana roka“ upravljanja.

MINULO DELO — RACIONALNA INVESTICIJSKA POLITIKA

Sobotna seja konference zveze mladine Slovenije je izvenela v ugotovitvi, da se morajo mladi dosledno boriti za spoštovanje in uresničevanje materialnih pravic delavca iz minulega dela. Pri tem zavračajo nazadnjaške poglede mnogih, ki trdijo, da je uveljavljanje kategorije minulega dela „protimladinsko“, saj daje večje ugodnosti starejšim delavcem.

Na osnovi razprave in sprejetih konkretnih stališč bo osrednje vodstvo slovenske mladine preko komisije za družbeno ekonomske odnose in komisije za organiziranost in razvoj ZMS oblikovalo osnove za programe svojih občinskih organizacij in njihovega organiziranja v delovnih organizacijah v pogojih uveljavljanja ustavnih dopolnil. Zaključke bo z nekaterimi navodili in določnimi primeri o organiziranju in delovanju aktivov ZMS v delovnih organizacijah objavila v posebni brošuri. Kljub vsemu pa ostaja v domeni vodstva RK ZMS naloga pospešenega delovanja tovarniških aktivov mladine v delovnih organizacijah.

-vk

g.beltrame
TRIESTE — Corso Italia 25 — Trst

ZENSKA KONFEKCIJA — MOŠKA KONFEKCIJA
OTROŠKA KONFEKCIJA — POROČNE OBLEKE

Največja izbira konfekcije v Trstu

Tovarna Sava — Semperit v Kranju

Industrija Sava Kranj, Semperit Dunaj in mednarodna finančna korporacija IFC iz Washingtona so s podpisom pogodbe o skupni naložbi v industrijske objekte v terek v Kranju ustanovili proizvodno enoto Sava — Semperit, ki bo proizvajala pnevmatiko za motorna vozila.

Projekt novega skupnega podjetja predvideva, da se bo proizvodnja avtomobilske pnevmatike v Kranju povečala od dosedanjih 13.500 ton na 24.000 ton letno. Povečanje gre skoraj izključno na račun radialnih avtomobilskih gum, saj jih bodo namesto sedanjih 700 tisoč čez nekaj let izdelali letno poldrugi milijon, s poznejšimi naložbami pa naj bi te količine še podvojili.

V okviru tega programa bodo v Kranju med drugim zgradili novo valjarno, skla-

dišče gotovih izdelkov ter zgradbo za konfekcijo tovarnih radialnih plaščev in dopolnili opremo v sedanjih obratih. Izgradnja bo potekala do leta 1974, polna proizvodnja pa bo stekla čez 3 do 4 leta in bo zaposlovala 1080 delavcev.

Predračun celotne vrednosti naložb je 522 milijonov dinarjev, ki jih Sava in Semperit zagotavljata v sodelovanju z našimi, avstrijskimi in ameriškimi bankami. Sava bo zagotovila 66,6 odstotka potrebnega denarja, Semperit 27,9 odstotka, IFC pa 5,5 odstotka. Sava in Semperit sta o tem podpisala pogodbo že lani, pristop mednarodne finančne korporacije IFC kot tretjega partnerja, ki mimo posojila 4 milijone dolarjev prispeva tudi vložek kapitala v vrednosti 1 milijon 250 tisoč dolarjev, pa je zadnji člen pri zagotavljanju po-

gojev za uresničitev projekta.

Ustanovitev proizvodne enote Sava — Semperit je pomemben mejnik v poslovno tehničnem sodelovanju med obema podjetjema. Kot je znano, Semperit v okviru pogodbe o tehnični pomoči od leta 1967 naprej nudi Savi potrebni know-how za proizvodnjo in izpopolnjevanje diagonalnih avto plaščev. Savi je to pripomoglo, da je uspešneje in hitreje prodrla na tuja tržišča. Vsekakor je zanimivo, da se uvršča med dobavitelje gum za prvo opremo vozil Mercedes, VW in Audi-NSU. Z novim projektom bo kranjska Sava od skupnih naporih lahko še hitreje uvajala najmodernejšo tehnološko dosežke ter se najširše vključevala v mednarodno delitev dela.

Kot je na svečanosti v to-

rek povedal generalni direktor industrije Sava Kranj ing. JANEZ BERAUS, bo nova delovna enota avtopnevmatike, ki bo zgrajena z udeležbo tujega kapitala, enota s samostojnim obračunom, vendar brez svojstva pravne osebe. Samoupravne pristojnosti delovne enote bodo podobne kot doslej. O njeni poslovni politiki bo odločal šestčlanski poslovni odbor, v katerem bodo trije člani Save in trije člani Semperita. Delavski svet podjetja Sava bo z letnim gospodarskim načrtom potrjeval osnovna načela poslovne politike te delovne enote, pravice do odločanja na konkretnih, po pogodbi predvidenih področjih pa bo prenesel na poslovni odbor. Osebnih dohodki zaposlenih v tej enoti bodo usklajeni z osebnimi dohodki v ostalih delovnih enotah Save.

M. S.

Plan 1973 sprejet

V TGO Gorenje Velenje dosega zdaj dnevna vrednost proizvodnje 6,5 milijona dinarjev, prihodnje leto pa bo že najmanj 10 milijonov dinarjev

Kljub težavam okrog oskrbe z reprodukcijskimi materiali in zaradi večkratnih kasnitev dobav sestavnih delov, ki jih proizvajajo kooperanti, letos v Tovarni gospodinske opreme Gorenje Velenje dobro gospodarijo. V prvih petih mesecih proizvodnja sicer zaostaja za predvidevanji, vendar računajo, da bodo v mesecu juniju s kar največjo intenzivnostjo dela omogočili, da bodo dosežene predvidene polletne planske naloge. Zdaj pride iz Gorenja dnevno že za 6,5 milijona din izdelkov, prihodnje leto pa se bo dnevna vrednost proizvodnje povzpela že na najmanj 10 milijonov dinarjev.

Samoupravni organi velenjskega Gorenja so te dni, med prvimi pri nas, že sprejeli količinski in finančni načrt za gospodarjenje v letu 1973. Računajo, da bodo tovarne Gorenje v Velenju, Subotici, na Muti, v Slovenji Gradcu in Šoštanjju dosegle že okrog 3,5 milijarde dinarjev vrednosti proizvodnje.

Prihodnje leto bo Gorenje povečalo predvsem obstoječo proizvodnjo, računajo pa tudi že na dopolnilni program. Iz velenjskih tovarn Gorenje bo v letu 1973 prišlo že 2,5 milijona

gospodinskih aparatov, med drugim 750.000 štedilnikov, 400.000 pralnih strojev, 375.000 hladilnikov, po 50.000 televizijskih sprejemnikov in zmrzovalnih skrinj, 7.000 garnitur kuhinj itd.

V Industriji elektromotorjev Gorenje Sever v Subotici bodo izdelali okrog 1,5 milijona raznih elektromotorjev, v tovarni na Muti blizu 20.000 ton livarnih izdelkov in poljedelskega orodja, v Fecru Slovenj Gradec blizu 4.000 ton raznih izdelkov, na povečanje proizvodnje pa računajo tudi v tovarni Gorenje — Lesna v Šoštanjju.

(vš)

TRISO k Slovenijalesu

V slovenjgraški Tovarni meril so imeli pred dnevi referendum, na katerem so se zaposleni odločali o pripojitvi k ljubljanskemu trgovskemu in proizvodnemu podjetju Slovenijales.

Od 556 zaposlenih, kolikor jih zdaj šteje kolektiv Tovarne meril Slovenj Gradec, jih je za pripojitev glasovalo 87,6 %.

URESNIČEVANJE AKCIJSKIH PROGRAMOV GOSPODARJENJA V LITIJSKIH PODJETJIH

Ob starih še nove težave

Podatki o gibanju proizvodnje v prvih letošnjih mesecih v podjetjih litjske občine so sicer razmeroma dokaj ugodni, ker se je v primerjavi z enakim obdobjem lani bistveno povečal tudi izvoz. Ne glede na to pa so se stari težavam pridružile še nove, predvsem v podjetjih, ki se oskrbujejo s surovinami iz uvoza. Ekonomičnost gospodarjenja v obratu Šmartno vrhniške industrije usnja in v Predilnici, je vedno manjša, prav to pa povzroča občinski skupščini vedno večjo skrb, saj je v teh podjetjih zaposlenih skoraj 50 % vseh občanov v delovnem razmerju.

V takih okoliščinah niti ne preseneča podatek, da so v litjskem gospodarstvu v prvih treh letošnjih mesecih imeli samo za 11,2 % višje osebne dohodke zaposlenih kot v enakem obdobju lani, kar je seveda precej pod republiškim popreč-

jem. Še marca je kar 79 delavcev prejemalo od 600 do 1.000 din osebni dohodkov, čeprav je bilo dogovorjeno, da bi že ob začetku tega leta odpravili vse prejemke zaposlenih pod 1.000 din. Na srečo se je povečalo število tistih zaposlenih, ki so prejeli marca več kot tisoč din, medtem ko je prejelo od 2.000 do 3.000 din samo 323 zaposlenih ljudi.

Potemtakem je očitno, da v nekaterih litjskih delovnih skupnostih ne morejo izplačevati kalkulativnih osebni dohodkov po samoupravnih sporazumih o usmerjanju delitve dohodka in osebni dohodkov, pa tudi v prihodnje jih ne bodo mogli, če bo rentabilnost gospodarjenja manjša in če se bodo povečali stroški proizvodnje. Prav ti pa so temeljna postavka akcijskih programov poslovanja v skoraj vseh litjskih podjetjih. Zmanjševanje proiz-

vodnih izdatkov štejejo namreč za eno od poti k bolj donosnemu poslovanju, čeprav to ni edino določilo akcijskih programov. Pravijo tudi, da bodo

imeli litjski delovni kolektivi letos znatno manj ostanka dohodka, čeprav so računali, da bo nekoliko višji kot lani.

—m

Izraz solidarnosti rudarjev

Ob stanovskem prazniku slovenskih rudarjev kolektiv zasavskih premogovnikov ne bo pozabil svojcev ponesrečenih sotovarišev. Rudarske vdove bodo prejele denarno pomoč iz solidarnostnega sklada, ustanovljenega lani. Za te namene je letos na razpolago kar 282.000 din, ki jih je kolektiv izdvojil iz sklada skupne porabe po zaključnem računu gospo-

darjenja za leto 1971.

Pravilnik o solidarnosti pomoči natančno predvideva, kdo in v katerih primerih je upravičen do denarne pomoči in kolikšna je pomoč. Vdove bodo dobile pomoč po poštnih nakaznicah, mladoletnim otrokom ponesrečenih rudarjev pa bodo nakazali denarno pomoč na njihove hranilne knjižice. Te oblike solidar-

nostne pomoči kolektiva zasavskih premogovnikov najozjim svojcem smrtno ponesrečenih članov kolektiva imajo velik odmev v revirjih. Pomoč niti ni tako majhna, saj je lani v posameznih primerih presejala po 2.000 din na osebo. Razen tega daje podjetje posebno študijsko ali šolsko pomoč vsem mladoletnim otrokom ponesrečenih ru-

darjev, ki se šolajo ali študirajo, pa so do te pomoči upravičeni, ker bodisi da nimajo štipendij ali pa žive v neurejenih socialnih razmerah. Razumljivo je, da bi želel kolektiv še bolj pomagati ženam svojih nekdanjih sotovarišev, znano pa je, s kolikšnimi materialnimi težavami se prav letos ubadajo v podjetju, ko ugotavljajo, da znaša razlika med proizvodno in prodajno ceno komajda 3,20 din za tono izkopenega premoga.

HELIOS

kemična industrija Domžale

ZA POTREBE INDUSTRIJE IN ŠIROKE POTROŠNJE PROIZVAJAMO:

- Osnovne temeljne barve in kite
- Emajle DOM, DOM EXTRA, LUMALIN, LUMALIN EXTRA, TESAROL, TESOLUX, PIRATOL SUPER, za notranji in zunanji premaz
- Nitro lake in emajle za les in kovino
  - Dvokomponentne lake in emajle za les in kovino
- HELIOPOL (poliester) lake in emajle
- Eno in dvokomponentne kislino-trdilne lake in emajle NITROPLAST in HELIODUR
  - Premaze za embalažo in kovinsko predelovalno industrijo
  - Premaze za avtoindustrijo MOBIL in AVTOLUX
- Alkidne in disperzijske barve HELIODEN in HELIOPLAST
- Svinčene okside (minij, glajenko)
- Svinčeno belilo in sulfat
- Kromove pigmente
- Kazeinske in kolodijске barve za usnje
- Škrobe (krompirjev in koruzni) naravne in razgrajene

DOMŽALE, Ljubljanska cesta 114, telefon: UPRAVA in OBRAT DOMŽALE 72711, OBRAT KOLIČEVO 72722, PRODAJNI ODDELEK KOLIČEVO 72479, TELEX YU 31275, TELEGRAM „KEMILAK“, Poštni predal 23, Banka 5012-65, Železniška postaja: Kosovno-LJUBLJANA-MOSTE POLJE, Razkladalna postaja Domžale; Vozovno-Ljubljana-ŠIŠKA, Razkladalna postaja Domžale; EXPRESNO LJUBLJANA, Razkladalna postaja Domžale.

Iskra

VSEM POSLOVNIM PRIJATELJEM

ČESTITAMO ZA DAN BORCA — 4. JULIJ

● BLED

TRIM v Jugoslaviji

Teško bi govorili, da se je TRIM v Jugoslaviji že udomačil, kljub temu pa smo lahko zadovoljni s tem, kar je na področju TRIM pri nas že storjenega. Lahko bi zapisali, da je led prebit: mnogi ljudje so s to napredno akcijo na telesno-kulturnem področju že poučeni, v številnih delovnih organizacijah in celo v več naših občinah so vzeli TRIM zelo resno, kar potrjujejo številni konkretni rezultati. In za začetek to ni malo. Posebno čemo, da so tudi v najnaprednejših evropskih državah ob samem začetku akcije TRIM izredno počasi napredovali.

TRIM pa ni zajel le Slovenijo, temveč že širšo našo domovino. In prav tem prvim rezultatom, prvim izkušnjem na področju uvajanja TRIM v Jugoslaviji je bil namenjen tudi minuli svetovni na Bledu, za kamere sta poskrbela Partizan Jugoslavije in inštitut Tovarne športnega orožja Elan. Več o zanimivem posvetu ter o konkretnem vključevanju tovarne Elan v akcijo TRIM pa v eni izmed prihodnjih števil našega tednika.

UL.

Kros – start starejših članov ...

Trbovljam ocena odlično

Ko je ob slovesnem začetku letošnjih elektrogospodarskih iger predsednik občinske skupščine Trbovlje Jože Laznik izrekel dobrodošlico vsem navzočim, se marsikdo od nad 800 udeležencev ni nadejal, da bo kolektiv Termoelektrarne Trbovlje, skupaj s trbovlskimi športnimi delavci, tako skrbno in vzorno organiziral tekme. Bolj pa ko so potekale tekme, bolj smo se vsi prepričali, da je organizacija odlična. Zato lahko ocenimo delo in priprave Trbovlskih članov kot zelo uspešne in jim izrekamo vse priznanje.

Tudi nastopajoče ekipe so doprinesle svoj delež k uspešnosti iger, saj so bili tekmovalci disciplinirani, tako da ni bilo nobenih motenj in nevednosti. S tem pa so znova potrdili svoje že tradicionalno geslo, da jih igre res družijo in krepijo vezi med vsemi elektrogospodarskimi kolektivi, raztresenimi po vsej Sloveniji.

Nasploš so potekale letošnje igre v znamenju presenečenj. Organiza-

torji so sprva pričakovali udeležbo nekaj več kot 600 ljudi, a je število z naknadnimi prijavi naraslo na 760 nastopajočih ter nekaj desetih ostalih sodelujočih. A to organizatorjev ni zmedlo, pa čeprav so bili urniki dodobra napolnjeni in čeprav je bilo v petek popoldne v Trbovljah in Hrastniku, kjer so bile tekme, neurje.

Borbenost nastopajočih je bila na visoki ravni, saj v mnogih panogah vse do konca nismo vedeli, kdo bo končni zmagovalac. Tako so za presenečenje poskrbele najprej atletinje Dravskih elektrarn (DEM), ki so premagale favoritinje iz Elektro Gorice, v kegljanju pri moških je bila vrsta Savskih elektrarn (SEL) presenetljivo druga pred Elektro Celje, pri ženskah pa vrsta Elektro Kranj pred DEM. Pri posameznikih ni nihče pričakoval ponovne zmage lanskih prvakov Šparembleka in Kozlovičeve, saj je prvi pustil za seboj reprezentanta Česna in Turka ter mnoge rutinirane kegljače, Kozlovičeva pa

nekatero stalne zmagovalke iz prejšnjih let.

Tik pred zaključkom iger so bili kandidati za osvojitve nagrad Elektro Ljubljana, SENG in Elektro Gorica. Z zmago v odbojki se je končnemu cilju precej približala ELGO. Zaradi zmage Termoelektrarne in uvrstitve SENG v balinanju šele na četrto mesto pa je padla odločitev. ELLJ in ENG sta prejela enako število točk – 22,5, toda ker je imela EL LJ več prvih mest, je osvojila pokala. Ob vsem tem je bilo sicer nekoliko razburjanja, a menimo, da je bila odločitev le najpravičnejša. Tako je Elektro Ljubljana prejela oba pokala. Vse ostale ekipe pa so za zmage v posameznih panogah prejele lično izdelane nagrade v obliki rudarskih simbolov in posamezniki lične medalje.

NAJBOLJŠI: ATLETI – ČLANI: SENG 11.420 točk, ELGO 9927, ELLJ 9739; **ČLANICE:** DEM 4654, ELGO 4142, ELLJ 3525; **ODBOJKA – ČLANI:** ELGO, SENG, DEM; **ČLANICE:** ELKR, DEM, TE Trbovlje, NAMIZNI TENIS – ČLANI: ELLJ, ELMA, SENG, ČLANICE: Elektroprojekt, ELGO, Elektroinštitut; **KEGLJANJE – ČLANI:** ELKR I 598, SEL 557, ELCE 556, ČLANICE: ELCE 136, ELKR 307, DEM 301; **STRELJANJE:** Elektrotehna 638, Elektroprojekt 632, DEM I 628; **BALINANJE:** TE Trb, ELGO, SEL I; **MALI NOGOMET:** TE Trb, ELLJ, Elektroprojekt; **PLAVANJE – ČLANI:** DEM; **ČLANICE:** TE Trb.

UVRSTITEV ZA POKAL: 1. Elektro Ljubljana 22,5, 2. Soške elektrarne 22,5, Elektro Gorica 22,0, 4. Termoelektrarna Trbovlje 18,5 itd.

TONE BANČIČ

Slovenska telesnokulturna sfera je pred velikim dogodkom. Pred nekaj dnevi se je namreč začela javna razprava o zakonih, ki bosta urejala to področje družbenega življenja. Znano je namreč, da je telesna kultura ostajala vse predolgo na stranskem tiru in da je bil zadnji čas, da tudi telesno vzgojo, šport in športno rekreacijo spravimo v zakonske okvire. Izvršni svet je predlagatelj zakona; osnutek sta že obravnavala prosvetno kulturni zbor in republiški zbor skupščine in ga sprejela. Hkrati sta naročila izvršnemu svetu, da po javni razpravi in upoštevanju pripomb, pripravi predlog zakona do konca septembra. Ugotovili smo lahko, da se je javna razprava v nasprotju s splošno veljavno skupščinsko prakso začela že veliko prej, preden so v skupščini osnutka zakona sprejeli. Skupščina je na tak razvoj dogodkov gledala prizanesljivo – vsem je bil to dokaz, kako veliko je zanimanje javnosti za to področje in da je bil res zadnji čas za zakonsko ureditev teh vprašanj.

Predlagatelj je pri izdelavi osnutkov (gre namreč za dva zakona: prvi predvideva ustanavljanje telesnokulturne skupnosti, drugi pa zagotavlja sredstva za financiranje dejavnosti) izhajal iz pričakovanj, ki jih ima telesnokulturna sfera. Najprej gre za postavitev ustreznih družbenih odnosov na tem področju, ki ne more ostati zunaj sistema samoupravljanja; potem pričakuje večje možnosti za razmah telesne kulture in to tako množične kot kvalitetnega športa; in ne nazadnje pričakuje več sredstev in bolj ustrezno financiranje. Predlagatelj je torej želel uskladiti to področje z osnovnimi dolžnostmi srejetih ustanov amandmajev. Želi ustanoviti skup-

Zakon o telesni kulturi

nosti, v katerih bodo predstavniki telesnokulturnih delavcev, športnikov, osnovnih organizacij združenega dela in družbenopolitičnih organizacij; skratka – v skupnosti naj bi bili zastopani parcialni in družbeni interesi. Predlagatelj sodi, da bi se na ta način v skupnosti ustvarila neka celovita družbenopolitična telesna kultura, ki naj bi čim prej prerasla iz „konjička“ v družbeno potrebo in da bo v njej zagotovljen vpliv delovnih ljudi v celoti.

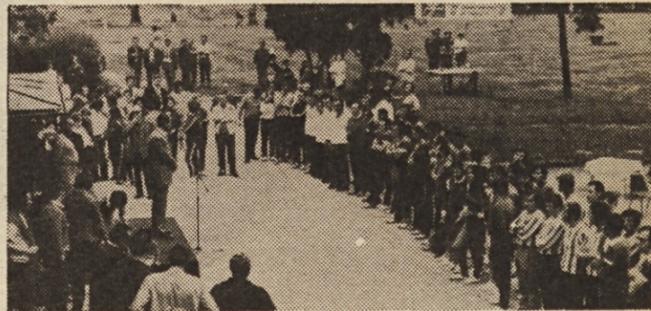
Zanimivo bi bilo tudi pogledati, kaj so doslej pokazale pripombe na osnutka zakona. Pripombe so sila različne in precej jih je tudi zelo dobrih, tako da bo imel sestavljavec pri izdelavi predloga lažje delo. Najdemo pa tudi take pripombe, iz katerih je razvidno, kako mnogi v zakonu iščejo in vidijo samo sebe, svojo organizacijo. To pa je nemogoče. Teško je tudi pričakovati, da se bo vsakomur posrečilo svojo specifično izraziti v zakonskem tekstu; v celoti vzeto pa je tudi tako zanimanje za zakon normalno, opravičljivo in zelo koristno za sestavljalce.

Med pripombami se najbolj ponavlja tista, ki želi, da bi posebej poudarili družbeno skrb za množično telesno vzgojo, šport in športno rekreacijo. Čeprav je imel sestavljavec zakona pred očmi, da bo skrb za množičnost predvsem stvar politike dogovora temeljnih telesnokulturnih skupnosti, ni nobenega razloga, da skrb za množičnost v tekstu zakona ne bo izražena še bolj.

Precej je tudi pripomb na delitev zbranih sredstev med temeljnimi telesnokulturnimi skupnostmi in republiško skupnostjo. Osnutek zakona predvideva (predlog tega zakona bodo obravnavali in sprejeli konec leta ob proračunski razpravi), da bodo delavci prispevali 0,39 stopnje prispevka od osebne dohodka iz delovnega razmerja. Za prvo leto predlagajo sestavljalci delitev: 0,11 republiška skupnost in 0,28 temeljne skupnosti. Pripombe gredo v to smer, da so republiška sredstva prevelika. Predlagatelj v tem trenutku ne more predlagati drugače, ker še ni dokončno jasno, kolikšne bodo obveznosti republike do zveznih programov, katerih financiranje je zdaj v celoti prešlo na republike in pokrajine. Pripombe so si edine tudi v tem, da bi za telesno kulturo morali dati tudi drugi državljani in ne samo delavci.

Res je, da termin za javno razpravo ni najbolj ugoden. Julij je mesec dopustov, zato so poskušali večino javne razprave opraviti že v zadnjih dneh junija, ko je večina telesnokulturnih delavcev še bila na svojih delovnih mestih. Sicer pa se da tudi v vročih poletnih mesecih razpravljati o telesni kulturi in reči vse tisto, kar je pred sprejetjem zakona treba reči.

S. UREK

Ob otvoritvi TRIM štafete v Celju ...

USPELA AKCIJA

Preteklo nedeljo se je z izletoma v naravo na Golte in Celjsko kočico končal TRIM teden v Celju. Množičnega pohoda na Golte in Celjsko kočico se je udeležilo veliko število občanov, ki so se nato pomerili še v raznih zabavnih igrah. Za veselo razpoloženje pa so med izletniki poskrbeli godbeniki, ki so večkrat zaigrali „himno“ o trimu, ki jo je napisal Celjan Jože Perčič.

Kot zadnja prireditev je bilo v soboto pri Mlinarjevem Janezu na Teharju zanimivo tekmovalstvo – TRIM ŠTAFETA. Ta štafeta predstavlja novost v dejavnosti športa za vsakogar. Avtorja steze sta prof. Tone Goršič in Tine Veber. Steza za štafeto je dolga 500 metrov in ima 16 različnih postaj, kjer mora osem tekmovalcev po dvakrat opraviti različne aktivnosti. Na startu za to štafeto je sodelovalo 200 tekmovalcev in tekmovalk iz celjskih delovnih kolektivov in desetih večjih kolektivov iz Slovenije.

M. BRECL

ŽELEZNIČARJI SO ZA USMERJENO IN ORGANIZIRANO REKREACIJO

Na področju rekreacije so bili slovenski železničarji že od nekdaj aktivni. Odločili pa so se, da bodo aktivnemu počitku v obliki športa in kulturnih dejavnosti ob prostem času posvečali v bodoče še večjo pozornost. Inicijativni odbor za rekreacijo pri Združenem železniško-transportnem podjetju Ljubljana je najprej organiziral anketo, ki je pokazala odnos železničarjev do različnih športnih aktivnosti, kakor tudi do zborovskega petja, folklorne, družabnega plesa in drugih hobijev. Tako so dobili precej jasno sliko o željah in potrebah članov tega velikega kolektiva.

V Sloveniji delujejo tri velika železničarska športna društva s 27 klubov in več kot 3000 člani. Članstvo deluje aktivno v 12 različnih športnih panogah. Zelo aktivna so tudi planinska društva, v katerih je včlanjenih 1100 železničarjev. Kulturno-umetniška dejavnost je organizirana v kulturno-umetniških klubih, samostojno pa delujeta še dve godbi na pihala (Zidani most, Divača). Med drugim je treba omeniti delovanje kluba ljubiteljev železnic v Ljubljani, katerega osnovni namen je zainteresirati člane za vprašanja pravih in modelnih (miniaturnih) železnic ter vzbujati zlasti pri mladini smisel za organizirano ustvarjalno delo.

Da bi bila vsa ta pestra dejavnost bolj organizirana in dostopna čim širšemu krogu, so pripravili v Mariboru, Ljubljani in Postojni ustanovne skupščine, na katerih so izvolili pokrajinske odbore za rekreacijo železničarjev. O pomenu in vlogi rekreacije je vsakokrat spregovoril profesor VŠTK Drago Ulaga. Iz razprave na ustanovnih skupščinah povzemamo, da je povsod veliko zanimanja za usmerjeno delo in za nove oblike rekreacijske aktivnosti. Ugotovili so tudi, da bo treba še bolj kakovostno skrbeti za tiste člane delovnih kolektivov, ki prihajajo k nam iz oddaljenih krajev in drugih ljudskih republik.

Delegati, ki so bili izvoljeni na področnih skupščinah v

Mariboru, Ljubljani in Postojni, se bodo zbrali v četrtek, 29. t. m., na skupščini za rekreacijske dejavnosti pri združenem ŽTP Ljubljana. Od novega vodstva

pričakujejo kakor pomoč do sedanjih aktivnosti na vseh področjih rekreacije tako tudi uvajanje novih oblik bogatenja prostega časa naših železničarjev.

Zasavski premogovniki TRBOVLJE

(rudnik Hrastnik, Trbovlje in Zagorje)

čestitajo

vsem slovenskim rudarjem

in poslovnim prijateljem

ob letošnjem dnevu rudarjev

NAGRADA DE POTUJE V SLOVENSKO BISTRICO

Držali smo dano besedo in 29. junija natančno pregledali rezultate naših skupnih nekajmesečnih prizadevanj za povečanje števila bralcev Delavske enotnosti. Pri tem smo ugotovili, da so nam številni občinski sindikalni sveti učinkovito prišli na pomoč in da je po drugi strani vsaj polovica takih, ki še iz tega ali onega razloga stoji ob strani...

Povedano z drugimi besedami: na območju 19 občinskih sindikalnih svetov se je število naročnikov Delavske enotnosti v letošnjih prvih šestih mesecih povečalo. Ponekod le toliko, da je komaj omembe vredno, drugje so prizadevanja obrodila spet bolj bogate sadove. Tako je število naročnikov

naraslo v minulih mesecih na območju naslednjih občinskih sindikalnih svetov: Idrije, Laškega, Tolmina, Slovenske Bistrice, Radelj ob Dravi, Trebenj, Zagorja, Ajdovščine, Postojne, Murske Sobote, Kamnika, Nove Gorice, Raven na Koroškem, Novega mesta, Velenja, Gornje Radgone, Maribora, Sežane, Kopra in Ljubljane.

Žal pa ponekod ničesar niso storili, da bi bili člani osnovnih sindikalnih organizacij bolje obveščeni, da bi prejeli večje

število izvodov Delavske enotnosti, ki mimogrede povedano, velja še vedno le pol dinarja oziroma znaša njena celoletna naročnina komaj 26 dinarjev. Skratka, ponekod je ostala situacija takšna, kakršna je bila pred šestimi meseci, to je konec minulega leta, v nekaterih občinah pa število naročnikov celo pada.

In če smo že našli območja, kjer je število bralcev v minulih mesecih naraslo, naj omenimo še tista, kjer imamo danes manjše število naročni-

kov, kot pa smo jih imeli pred šestimi meseci. Gre za področja naslednjih občinskih sindikalnih svetov: Šentjur, Cerkljica, Ptuj, Trzin, Radovljica, Mozirje, Ljutomer, Domžale, Vrhnika, Škofja Loka, Hrastnik, Kranj, Slovenske Konjice, Ormož, Žalec, Trbovlje, Celje, Brežice, Slovenj Gradec in Videm Krško.

Seveda naše uredništvo pričakuje, da še nikjer ni bila izrečena zadnja beseda in da bodo zavihali rokave tudi tam, kjer doslej tega še niso storili. Puške namreč nikakor ne bomo vrgli v koruzo, seveda pa pričakujemo, da nam bodo občinski sindikalni sveti stali ob strani. V nasprotnem primeru se namreč naša prizadevanja ne bodo obrestovala.

In sedaj k nagradi. Dejali smo, da bomo nagradili dva občinska sindikalna sveta: tistega, ki bo zbral največ novih naročnikov in tistega, ki mu bo uspelo najbolj povišati število naročnikov Delavske enotnosti glede na skupno število zaposlenih v občini.

Naše uredništvo se je odločilo, da bo zaradi malce skromnih rezultatov podelilo to pot le eno nagrado, drugo pa prihranilo za mesec november. S tem bomo povečali število novembrskih nagrad in tekmovanje bo postalo tako nedvomno še bolj zanimivo.

Lep družinski šotor torej pot potuje v Slovensko Bistrico. Iskrene čestitke in - prijetne počitnice pod platneno streho!

UREDNIŠTVO
DELAVSKE ENOTNOSTI

Portoroška riviera

Slovenska obala v tem času že utripa v polnem turističnem ritmu. Hoteli se polnijo, prav tako tudi počitniški domovi in vse kaže, da bo posebej glavna sezona potekala več ali manj normalno. Čeprav število turističnih nočitev v prvih letošnjih petih mesecih ni doseglo lanske ravni, bilo jih je okrog 199 tisoč, lani v enakem času pa okrog 208 tisoč, pa gostinski in turistični delavci računajo, da bo skupni seštevek letošnjih turističnih nočitev vseeno večji od lanskega. Bolj kot turistični promet zaskrbljujejo obalne gostinske in turistične delavce težki pogoji, v katerih se je znašlo letos naše gostinstvo, še posebej sezonsko. Novo leto se je namreč začelo za gostinstvo z zamrzljivijo cen za zunanjepezijske usluge, stroški poslovanja pa so se - zaradi podražitve raznih živil in pijač - povečali. Povečale so se tudi razne druge družbene davjate.

Spričo vsega tega finančni pokazatelji o poslovanju gostinstva za letošnje prvo polletje ne bodo ugodni. Obalno gostinstvo zato meni, in podobno menijo tudi v drugih slovenskih turističnih središčih, da mu mora družba letos položaj olajšati. Prvo olajšanje je nedvomno nedavno sprejeti odlok ZIS o delni sprostitev cen zunanjepezijskih storitev. Do te sprostitev bo lahko prišlo, ko bodo podrobnejša merila za to sprejele republike in v Sloveniji bomo skušali to sprejeti čimprej. Seveda bo pri povečevanju cen zunanjepezijskih uslug treba ravnati previdno, in tega se dobro zaveda tudi gostinstvo, saj bo za vsako ceno treba ohraniti našo konkurenčnost v turizmu. Prav zato pa bi bilo prav, da bi skušali gostinstvu letos pomagati še na drug način. Ne le obalne, ampak tudi druge slovenske gostinsko-hotelske organizacije menijo, da bi jim morali zvišati davčne olajšave od sedanjih 6 na 12 odstotkov. Nadalje, naj bi jim pri razbremenjevanju pomagale tudi občinske skupščine, nekaterim izmed njih - to velja predvsem za obalo - pa naj bi banke letos odložile plačilo anuitet.

Ob vsem tem pa seveda velja reči, da bi za ekonomičnost svojega poslovanja morale kaj več narediti tudi gostinsko-hotelske organizacije same, in to z notranjo štednjo, povečevanjem kvalitet uslug in z večjo podjetnostjo pri nujenju zunanjepezijske porabe. Bolj bo najbrž treba združiti sile okrog turistične propagande, da bi v jesenskih mesecih vsaj delno nadoknadili izpad gostov in nočitev, ki ga je naš turizem, zaradi znanih razlogov doživel aprila in maja letos.

Za naše obalno območje je vsekakor zanimivo, da prav v letošnjem, za turizem nekoliko težavnejšem letu, vedno bolj prodira spoznanje, da bi ga bilo treba obravnavati kot enotno turistično območje. To spoznanje ni novo, saj turistični delavci, ki na stvari gledajo bolj široko, že dolgo skušajo doseči, da bi se vsa turistična območja na obali obravnavala in propagirala kot portoroška riviera.

Postanite naročnik DE

Ime in priimek

Naslov

Podpis

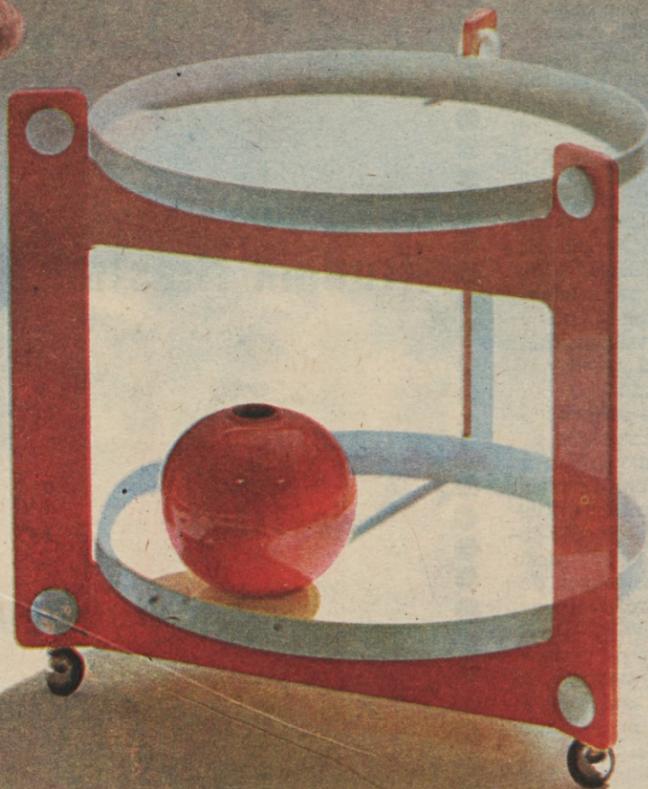
- 1 .....
- 2 .....
- 3 .....
- 4 .....
- 5 .....

Vsak novi naročnik potrdi zbiralcu naročnikov s podpisom svoj pristaneek in sam vplača naročnino za 12 mesecev na tekoči račun ČZP Delavska enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, št. NB 501-1-991.

Ime, priimek in točen naslov zbiralca naročnikov:

.....

sedežni element "fjord"

meblo 65000 nova gorica telefon 22611

**DELAVSKA
ENOTNOST**

Glasilo ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE, izdaja ČZP Delavska enotnost v Ljubljani. List je bil ustanovljen 20. novembra 1942. Ureja ga uredniški odbor. Glavni in odgovorni urednik MILAN POGAČNIK. Naslov uredništva in uprave: Ljubljana, Dalmatinova ul. 4, poštni predal 313 VI, telefon uredništva 323-554, 316-695. Račun pri Narodni banki v Ljubljani, št. NB 501-1-991, devljani račun pri Ljubljanski banki št. 501-620-7-12100 - Posamezna številka stane 50 N-par Naročnina je četrtletna 6,50 din - polletna 13 din - in letna 26 din - Rokopisov ne vračamo - Poština plačana v gotovini - Tiska ČZP »Ljudska pravica«, Ljubljana